

F. # 7 EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

IV A 290.

SIGNAT. clvccccxiii.

2k

2

I.

Philosophiæ Aristote-
licæ pars,

METAPHY-
SICA

Ejusdem

M. JAN-AUGUSTI VO-
GELII

jam primùm
è manu scripto proprio
à

Valentino Hartungo,
Philosophiæ & Medicinæ D.
ac Professore edita.

L I P S I Æ,

Impensis Caspari Closmanni,

Excudebat Gregotius Ritzsch

M. D C. XXV.

I.

Philosophie Aristote

de part

METAPHYS

SICCA

M. JAN. AUGUSTI V.

GENII

in primis

et in sequenti

Valentino Hartungo

Philosophie & Mathematicarum

et Professoris edita

*****

1714

Prophetia Christiani Cloumanni

in Regem Romanorum

1714

Μεταφυσικῶν, ut vocant,
exercitatio & conti-
nuatio.

Dostquam, iuvante Deo,
Principem Peripateticæ Phi-
losophiæ Coriphæum, ubi-
cunq; potuimus, secuti, Phy-
sicas hæctenus & Mathematicas scientias
per theses absolvimus: sequitur jam su-
prema harum omnium, scilicet *Metaphy-
sica*. Enimverò ab iis, quæ sensibus ma-
gis appropinquant, & propterea nobis
notiora sunt, rectè initium esse sumen-
dum, passim hæctenus annotavimus. Sic
igitur *Physica* quidè de rebus, ut puta,
motibus & mutationibus obnoxiiis occu-
pata; non immerito præmissa est, cui po-
stea sequens Philosophiæ pars de Ente
abstracto seu de quanto solo ac simplici-
ter considerato, quam *Μαθηματικὴν* dixi-
mus, est subjecta. Restat subjungenda
tandem illa, quæ de Ente simplicissimo,
seu absolutissimè considerato agit; Sci-
entia

entia, quin imò de communibus quibus-
que Entium attributis speculatur; ex
quo officio *scientia universalis & prima Philo-
sophia* præter alias appellationes, non in-
commodè etiam cognominatur. Licet
autem ob summam excellentiam & præ-
stantiam planè pleneq; ab intellectu no-
stro hanc Philosophiam percipi in hac
caligine & imbecillitate mentis non pos-
se, lubenter confiteamur; animiq; nostri
oculos potius ad ea, quæ hîc occurrunt,
ὡσπερ τὰ τῶν νυκτερίδων ὀμματα πρὸς τὸ φέγγος
ἔχει τὸ μισνυρεῖον i. e. sicut vesperilionum
oculi ad lumen se habent meridianum;
sele habere palam protestemur: tamen
indignum profectò & ab hominis verè li-
beralis naturâ alienum esse iterum puta-
mus, ob objecti dignitatem & eminent-
iam penitus animum in vestibulo de-
spondere, nudaque in rerum tam subli-
mum admiratione cum vulgo contem-
tum hæerere, præsertim cum pro re ista
priscorum in Peripato Philosophorum
itidem studia & vestigia nobis cernamus
relicta. Etenim ut rectè habet Aristot.
Admiratio & hoc & primo ævo ad philo-
sophandum impulit, ita scilicet, ut cum
omnes homines *τῆ φύσει ἐπιθυμοῦσι τὸ εἰδέναι*
i. e. à natura scientiam desiderare videan-
tur, l. 1. Metaph. c. 1. in frontispicio, ini-
tio

tio quidē faciles quæstiones mirarentur,
deinde ad majores sensim & subtiliores
adspirarent, Ibid. c. 2. Ac licet haud ac-
curatè de tantis rebus differere: balbuti-
re tamen (ut vicissim cum Philosopho lo-
quar,) de omnibus prima philosophia vi-
detur, l. 1. Met. c. 7. Quid imò res, in-
quit idem l. 1. de Part. an. c. 9. superiores
etsi leviter attingere in hac caligine pos-
sumus: tamen ob ejus generis excellen-
tiam, amplius oblectamur exindè, quàm
cum hæc nobis vicina, omnia tene-
mus, Arist. 1. de part. an. c. ult. Etsi res
mortales istas, inferasq; , quod ex pro-
piores & familiariores nobis sint; ple-
niùs nosse possimus: tamen res illas su-
peras si vel levius attingere datur, ob ejus
notitiæ excellentiam illa ipsa levi magis
pascimur & oblectamur, quàm si ista uni-
versa norimus. Haud secus ac amatorib.
suavius est amicæ suæ vel partem oculo
delibare, quàm aliarum tota membra
corpusq; inspicere. Pulchrè. Et tantum
interest inter utrasq; illas notitias, quan-
tum inter solum & polum, DEUM & ho-
minē. Hujus igitur sciētiae & primæ Phi-
losophiæ jucūditate ut quoque in præsen-
tia utamur fruamur, eandem ex Philoso-
phi libris Methaphysicis in certas theses
congestam congestam proponemus. U-
bi

bi notandum Græcorū more libros Me-
taphysicos ita distinctos fuisse, ut 7. pri-
ma capita, Majoris Metaphysicæ nomine
insignirentur, ab 8. c. autem minoris
Metaphysicæ liber inchoaretur.

I. Thesis.

Μεταφυσικὴ γ: ἐπιστήμη τὴν μετὰ τὰ φυσικὰ δίδει ἢ
ad apparet; idē, vel ideò, quòd ea consideret, quæ sunt
supra corpora naturalia: vel quòd post corporum Na-
turalium considerationem ea quoq; ad scientiam refer-
rentur, quæ sunt Entia simplicissima atq; ita ex ratio-
ne Etymi priori hujus scientiæ dignitas: ex posteriore
Verò doctrinæ ordo non parum & obscure enitescit.
Hinc Lipsius in Man. ad Stoic. physiol. Post-Physicam
interpretatur. Verius verò ita nominatur, quòd με-
τὰ τὰ φυσικὰ in ὑπερφυσικὰ deducamur, Philosopho
præbio, qui beneficio motus, ut Physicæ affectionis, de-
venit in cognitionem Primi Motoris, D E I Opt. Max.
l. 7. & 8. Phys.

2.

Eadem quoq; nomine non inusitato aliàs Theo-
logi gentilis, καὶ ἐπιστήμη θεολογικὴ dicitur: ὅτι περὶ
τῶν θεῶν καὶ πάντων πρωτοτάτων ἐστὶ i. e. Quia de rebus
divinis, omniumq; maximè honoratissimis agit, aliàs
quoq; πρώτη ἡ σοφία i. e. Prima sapientia, ut puta; i
quia omnium aliarum scientiarum velut serenissima
Regina & augustissima imperatrix est; & ut præclare
Plato de eadem loquitur, ἵπικον καὶ τέλος ἐστὶν i. e.
apex & perfectio est reliquarū: quippe ad quam omnes
aliæ inferiores scientiæ spectant, suorumq; principio-
rum munimentum ac basin in eadem habent jactam.
Unde etiam καὶ ὑπεροχὴν interdum nudo titulo Phi-
losophia appellatur.

Ἔπ

3.

Ἐστὶ δὲ Μεταφυσικὴ ἐπιστήμη, ἢ ἴσως τὸ δυν, ἢ δυν
 ἀπὸ τῶν ἑταυρῶν κατὰ αὐτὸ i. e. Est scientia, quæ
 in eo, quod est, quatenus est, & in iis, quæ illi per se ad-
 hærent, occupata versatur; seu rotundius: Est scien-
 tia, de Ente, quatenus Ens est, deq; ejus affectionib. En-
 ti per se competentibus. Lib. 1. Metaph. c. 5. & 3. Me-
 taph. c. 1. Scalig. l. 1. de caus. plant. c. 5. ἐστὶ ἀγνωσίας
 ἐπιστήμη. Ratiocinatio motus quidam est; scientia qui es.
 Unde & nomen, tum apud Græcos, tum etiam nostrum,
 παρὰ τὸ ἰσαδοται, ἐπιστήμη. Siftitur enim mentis agi-
 tatio & fit species in animo. Sic Latinum Scientia,
 ἐπὶ γινέσθαι χεῖρις τὸ ὄν. Nam Latini, quod nomen
 Entis simplex ab usu abjecerunt, atq; repudiarunt, omni-
 bus actibus participiis iidem adjunxerunt. Audiens, ἰ-
 κέσθαι ὄν. Sciens οὐκ ὄν.

4.

Subiectum igitur Metaphysices est Ens, cujus consi-
 deratio cum duplex esse deprehendetur, exinde haud ab-
 surdè duplicem Metaphysicam statuerimus, Universa-
 lem scil. quæ de Ente in genere tractat: & Particularē,
 quæ est de Entis nobilissimis speciebus, iisq; simplicissi-
 mis, nempe de DEO & Mentibus; ideoq; illius ratione
 θεολογία dici supra monuimus & meminimus. Ab uni-
 versali ergo exorsi ad Particularem pergemus.

5.

Entis igitur ipsa quidditas est τὸ εἶναι: ideoq; Ens di-
 citur; cujus est aliqua Entitas. Scalig. Exer. 65. s. 2. &
 1. de plant. ad Arist. p. 106. Non Existentia facit defini-
 tionem; sed Essentia. Non potest autem fieri, ut Homo
 non sit animal; etiamsi omnia animalia sint sublata.
 Humanitas enim est ex animalitate & rationalitate id,
 quod est. Essentiam verò & existentiam aliud esse so-
 lis claris ac divinis ingeniis compertum est, qui abdu-
 cto à factionibus animo soli student Veritati. Cujus
 Entis distinctiones Synonymæ non sunt reputandæ;

A 4

sed

sed analogæ potius : idq; planum est : Siquidem
Ens ipsum seipso prius ac posterius nil habet : sed ma-
gis omnium rerum quasi supremum caput est ; ideoq;
contrahi aut dilatari. Synonymica divisione minime pot-
est.

6.

Sunt igitur Modi quidam & distinctiones Entis,
pro ejusdem intellectu meliore probè annotanda : & 1.
quidem omne Ens ita distinguitur, ut aliud quidem sit
ἄνευ συμπλοκῆς i. e. incomplexum barbaris, seu sim-
plex : aliud verò κατὰ συμπλοκὴν, ἢ συμπνευμένον
i. e. complexum. Simplex quidem illud ; quod simpli-
ci termino finitur, & in simplici mentis conceptu viget.
Complexum autem, quod ex incomplexis in altera men-
tis functione, quæ cum affirmatione & negatione est,
conflatur. e. g. Homo simplex est Ens : itemq; Animal.
At verò utriusq; in mente compositio Ens complexum in-
de evenire efficit, cujus generale & immobile principium
illud est, ἀδύνατον est, ut aliquid simul sit, aut non sit. Α-
ναγκάσιον γὰρ ἢ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι i. e. Necessè enim est ; quod-
libet esse aut non esse, 4. Met. c. 4. & 5.

7.

Hinc altera Entis divisio emergit ; qua aliud Reale
dicitur, aliud Mentale seu Ens rationis. Το ὄντως καὶ
ἀληθὲς ὄν illud est, quod reapse absq; mentis operatione
in rerum natura existit : ut angeli, homo, bruta, &c.
Ens rationis autem est, quod absq; intellectus interve-
nientis actu nihil habet positivum, ut sunt omnes ter-
mini, quos secundas etiam notiones, græci δὲ ὑπερβα νοήματα
appellarunt. 4. Metaph. c. 2.

8.

Rursus autem alia porrò eaq; maximè necessa-
ria distinctione, Ens Reale ita distinguitur, ut aliud
quidem sit τῆ ἐνεργείᾳ i. e. Actu ; aliud τῆ δυνάμεως i. e.
potentia. Potentia rursus non minus duplex est, quàm
actus. Prima quidem & secunda. Prima enim &c. &c.
ad

ad scientiam ordinem habens est in mente, antequam
intellectus ipsam consequatur. Secunda vero post ad-
ptionem scientie. Actus primus est scientia acquisi-
ta. Secundus operatio illius scientie. 5. Metaph. c.12.
Et 9. Metaph. c.1. 1. de an. c.2. Scalig. de Plant.

9.

Ens in potentia illud dicitur, quod esse potest
seu Essentiam habere completam Et determinatam, et-
iamsi talem nondum habeat. Quidquid verò re ipsa jam
perfectam istiusmodi Et absolutam habet essentiam tò
δὲ τὸ ἴσῳ i. e. Ens est actu. Ipsa autem perfectio Et de-
terminatio non nisi à forma cuius rei propria proma-
nat. Hoc in generatione oborum liquet; in qua est
quidam terminus motus in acquisitione suæ formæ sub-
stantialis, quæ sic permanet. Sed quia oba eò sunt de-
stinata, ut non permaneant sub illa forma; sed ad gene-
randum abem; ideo dicuntur oba esse in potentia Et
velut imperfecta sub forma obi: perfecta autem res illa
est, post generationem abis cum ibi sit finis oborum ul-
timus. 5. Metaph. c.12. Et l. 9. c.1.2. Et 3.

10.

Porro actus omnis ἢ τέλειός ἐστιν, ἢ ἀτελής i. e. est
vel perfectus, vel imperfectus. Et perfectus vicissim
est duplex: ἢ ἰδίῳ ᾧ ἐνέργεια ἢ ἐντελέχεια πρῶτη, ἢ δὲ δευ-
τέρα i. e. alius est actus primus, alius secundus. Pri-
mus quidem actus est ipsa rei essentia Et forma, sive sim-
plicissima Metaphysica, sive compositi forma Physica.
9. Met. 8.

11.

Secundus verò Actus, quem ἐντελέχεια speciatim
dicere possemus; est virtus Et facultas operativa, quæ
à forma intima quasi promanat: ubi notandum, hu-
jus quidem respectu, Philosophis non rarò alterum A-
ctum, scilicet primum, ὡς δύναμις i. e. ceu potentiam
A S accipi,

accipi, & contra hunc secundum, ὡς ἐν ἐργασίῳ i. e. velut
Actum precise considerari.

12.

Hec de Actu perfecto. Imperfectum autem dico,
quemcumq; rei ad sui ipsius naturae perfectionem pro-
gressum, qualis est ἡ κίνησις i. e. Motus, qui eadem ra-
tione etiam ἐν τῷ ἀκίνητῳ ab Aristot. appellatur. Quis ve-
rò dicat Motum scopum esse librorum ἀπὸ τοῦ ποσειδωνίου
ἐργασίῳ; In Physicis Natura finis est & motus; ejus
consideratio, scopus, unde & disceptationes dictae. De-
niq; tractatio ipsa scopus est. Finis autem id, quod for-
malem rationem vulgus barbarorum vocat: exempli gr.
Motus, quo circumscribitur ambitus considerationis
corporis naturalis. Scalig. 1. de plant. p. 104.

13.

Potentia etiam duplex est; ἡ ἰδίῳ ἢ παθητικῆ; ἢ
ἐν ἐργασίῳ i. e. alia est Passiva; alia Activa. 9. Meta-
c. 2. Passiva potentia est, quae scilicet est in Patientem
seu ad recipiendum apte disposito, cujus respectu aliquid
pati dicitur: At activa dicitur, quae est in Agente, &
cujus ratione seu vi aliquid in alio agitur. S. g. Aqua
inest potentia activa humectandi: in panno autem Pas-
siva humectationis. Sic in igni potentia activa est com-
burendi: In ligno autem igni appposito combustionis Pas-
siva est Potentia. l. 9. Metap. 2.

14.

Alia etiam Potentia propinqua dicitur seu im-
mediata: alia remota & mediata. Propinqua, quae sci-
licet proximè ad Actus consecutionem est disposita. Re-
mota verò, inter quam & Actum ipsum multa intercur-
runt media, atq; prius motionem fieri oportet, quam
ad Actum sit perventum. Utrumq; Galenus l. 1. de diff.
febr. c. 4. insigni exemplo declarat; ubi de peste conta-
giosa agit & ait: Nulla causarum sine patientis aptitu-
dine agere potest: alioquin ex aequo omnes afficerentur
ex.

ex eadem causa. Et subdit rationem: Corpora, quorum dispositiones consentiunt causis morbificis, facillimè contaminantur; quorū verò renitentur, quantum viribus ac magnitudine contrarietas valet; tantum invicta contingit permanere ea corpora.

15.

Quin etiam Potentia aliàs ἰδίως ἢ συνηθέως i. e. propriè & univocè accipitur: aliàs ὁμοῦως i. e. impro-
priè & equivocè usurpatur. Propriè quidem illa dicitur Potentia, quæ ante Actum ipsum præcedens datur. Im-
propriè autem, quæ cum ipso actu re ipsa conjuncta est, ut si dicam cælum moveri potest; cum tamē nunquā non moveatur. 9. Met. c. 3. 16.

Sunt etiam potentia aliæ συνηθέως, connata & innata: aliæ ἰκτάτοι i. e. acquisita: & hæc quidem per præcedentes colliguntur, comparantur & conciliantur actiones ita, ut ipsos actus antecedant: ille verò sine aliqua operatione prævia ipsis rebus nature instinctu inherens; s. g. in homine potentia ridendi σύμφυτος ἐστίν: at potentia scribendi acquisita est & adscititia. Quod discrimen non fuscè illustrat distinctio apud Ethicos inter actiones antecedentes & consequentes virtutem, quarum illæ difficiliiores, (cum omne principium græve), hæc leviores & expeditiores. Lib. 9. Metaph. c. 4.

17.

Hactenus distinctiones Entis in Actum & Potentiam. Ubi coronidis loco è Scalig. 2. de plant. p. 415. attendendum, Platonem in Alcibiade Tria ponere: 1. οὐσίαν, quam vocant ἐντελέχεια Peripatetici. 2. Potentiam, quam δυνάμιν: 3. ἐνέργειαν sive actionem. Essentia dominatrix est. Ab ea fluit potentia: ab hac actio. Essentia consensu omnium est in categoria substantia. Potentia sive potestas, sive facultas seu vis aptitudinè posterior est natura; etiamsi ut vult Duns, in eodem sit predicamento atq; idē re cum essentia. Sic etiā ἡ ἐνέργεια & ἐντελέχεια
Gale.

Galenus distinguit opportunè. Pendet enim actio ab ea natura, quæ in usum atq; utilitatem constituta est.

18.

Sequitur celeberrima Entis distinctio, quæ omne Ens aut est ἀθυπὸς αὐτὸν, ἢ ἑστία: aut ἐκτεπὸς αὐτὸν, τὸ οὐμβεβηκός. Substantia est Ens per se subsistens & quidem duplex: alia per se ἀκίνητος i. e. immobilis: alia verò κίνητος i. e. mobilis. Immobilis & æterna substantia est DEUS ἀπαύτως: secundum quid & quidem perpetuæ sunt mentes & intelligentiæ cælestes: Mobiles autem substantiæ & mutabiles sunt αἰσθητὰ i. e. substantiæ sensibus obviæ & compositæ, quarum præcipuæ & essentielles partes sunt ὕλη καὶ εἶδος i. e. Materia & forma. 5. Metaph. c. 7. & 10. Metaph. cap. 2.

19.

Istæ autem rursus substantiæ vel sunt ἀεὶ ὄντα vel ἐκτεπὸς prima, aut secunda. Scalig. 1. de plant. Arist. falsò creditis p. 105. Tot locis id scriptum est, species nusquam extare præter individua. Quin Aristoteles individua primas esse substantias; genera speciesq; secundas dixit. Quin ambiguo, ne dicam odioso verbo Philosophus utitur, ubi dicit μᾶλλον ἑστίας in Categ. Plato verò res ait hîc esse, quia species earum præsent, ad quem modum accipit solas species verè esse, quoniam nullo modo corrumpuntur. Vis autem sententiæ Peripateticorum longè alia est: ab æterno constitutas species in individuorum successione perpetuari. Est igitur existentia in hoc aut in illo corruptio: essentialis nunquam. Arist. 5. Meta. c. 8. & in Categ.

20.

Accidens autem est Ens in substantia ac per substantiam, non per se subsistens, seu, ut communes loquuntur interpretes, est Ens in substantia. Per se enim Accidentia subsistere ἀδυνατόν ἐστι.

Est

21.

Estq; omne accidens aut simplex & absolutum, ut τὸ ποσὸν καὶ ποῖον i. e. Quantum & quale: aut relativum, ut τὰ πρὸς τι: i. e. ad aliquid: vel ex simplicibus ortum ac constitutum, idq; rursus vel è substantia cum qualitate, unde τὸ ποσὸν καὶ πᾶρχειν: vel cum quantitate. ut ποτε, aliquando: vel deniq; è substantia cum relatione aut ad locum, aut situm, aut habitum, unde τὸ πῆ, κείθεν, καὶ ἔχθιν i. e. alicubi, situm esse & habere. Ibid.

22.

Haecenus de Entis primariis distinctionibus. Sequuntur ejusdem affectiones; inter quas principem illae obtinent locum, quae universalissima cum Ente communitate participant, & vulgò ὑπερβηκότεα i. e. Transcendentia nominantur, scilicet praeter Ens, atq; Rem, unum, τὸ ἓν, cui opponitur τὸ πολὺ i. e. multum, verum, τὸ ἀληθές, cui opponitur Falsum, τὸ ψεδός: Bonum, τὸ ἀγαθόν, cui τὸ κακόν i. e. malum est contra positum. 4. Metaph. c. 2.

23.

Unum igitur dicitur, quidquid in se est individuum. Etenim τὸ ἄτομον τὸ τί ἢν εἶναι τῆς ἑνός i. e. Individuum esse est unius ipsa quidditas. Differtq; maxime ab uno Arithmetico hoc unum Metaphysicū. Quia scilicet generalissimum hoc est, & Enti essentialiter conjunctissimum; neq; ab eodem diversum aut contradictum. Arithmeticum verò Ens est solius quanti. 5. Metaph. c. 6. & 10. Met. 4.

24.

Dicitur autem unum aliquid non uno equali semper modo: sed aliud unum est proprie ita nuncupatū: aliud improprie, & rursus unum proprie dictum vel est unum per se, vel per accidens.

25.

Unum

Unum propriè dictum & quidem per se rursus vel Logicè sic dicitur & intentionaliter vel realiter. Unum Logicè dictum triplex est: 1. τὸ ἐ ἀριθμῶ i. e. numero unū, quo etiam pertinet quod est ἐν τῷ λόγῳ i. e. unum definitione esse deprehenditur. 2. τὸ εἶδῳ i. e. unum specie eadem. 3. τὸ γένῳ, unum genere vel summo vel subalterno eodem. 4. τῆ ἀναλογίᾳ i. e. proportionem unum, quæ est in iis, quorum duo duobus semper sunt similia, & ob id quatuor terminis constituitur vel explicitè, vel implicitè ita, ut tres quidem sint tantum termini; duorum autem rationem alter eorundem habeat.

26.

Realiter verò & quidem propriè ac per se. Unum quadruplex esse à Philosopho ponitur, scilicet 1. τὸ ἐν τῆ συνεχείᾳ i. e. unum per continuam copulam seu continuitate unum. s. g. tabule indicem compactæ aut connexæ. 2. τῆ συμφύσεῳ i. e. unum concretionem seu coactu. s. g. Unum in humoribus commistis & temperatis. 3. τῆ ὕλη i. e. unum ratione subjecti & materiae. Sic omnia ortui & morti obnoxia unum quid ratione materiae esse dicuntur. 4. τῆ ἔσειᾳ i. e. unum ratione Essentia, quod etiam maximè omnium unum dicitur de iis, quorum una & eadem Essentia est definitioq.

27.

Unum verò propriè quidem; sed per accidens dicitur trifariam: 1. quidem unum accipitur ὡς ἐπὶ οὐκ ἐπιμενοῦ τῆ συμβεβηκός ἐν τῷ τῷ i. e. subjectum cum suo accidente. 2. Accidentia duo, ὡς συμβεβηκότα ἐν ὑπὸ οὐκ ἐπιμενοῦ ταυτῆ i. e. in respectu ad unum subjectum. 3. Duo subjecta respectu unius & ejusdem accidentis. 5. Met. c. 8.

28.

Impropriè deniq. illud unum esse deprehenditur; quod quidem varium esse potest & multiplex: certa tamen alicujus rationis respectu impropriam unitatis appellationem sibi adsciscit; velut cum id, quod perfectum est,

est, unum dicimus, & cum ejusdem effectus concurrentes causas unum quid nominamus. Lib. 10. Met. c. 2.

29.

Unius autem τὸ ἀντιθέμενον i. e. oppositum est id, quod multum est & quidem ἐναντίας i. e. contrarie in primis, sed ita, ut utrumq; hoc contrarium verè sit Ens, velut album nigro contrarium, ejusq; velut privatio concipitur: utrumq; tamen verum Ens existit. Cum igitur tot modis alterum dicatur oppositorum, quod modis dicitur alterum, sanè quotuplex unum esse posuimus; tot etiam modis plura accipi meritò statuimus. 10. Metaph. 3.

30.

Ratione autem unius & pluriùm τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον, ἢ τὰ αὐτὰ, ἢ πᾶν ἢ οὐ i. e. Omne Ens aut idem est aut diversum, & quot modis unum dicitur, tot modis etiam idem aliquid dici potest. Differt tamen idem ab uno; quia cum hoc simpliciter sine omni prorsus multitudine consideretur: illud sanè ad plura respectum quendam includit. 5. Metaph. 9.

31.

Non idem longè sanè, quàm τὸ ἕτερον i. e. diversum est generalius: si quidem ὁ ἀέρ καὶ τὸ κενόν, & ἄλλὰ τὰ αὐτὰ: ἀλλ' ἢ πᾶν ἕτερον i. e. Aër & vacuum non idem rectè dicuntur; sed non diversa. Τοῦ κενόν μὴ εἶναι i. e. vacuum enim est non Ens. 5. Met. 10. 5. Met. 10.

32.

Diversa autem alia sunt τὰ εἶδη i. e. Specie: alia τὰ ὕλη καὶ τὰ ἀριθμῶ i. e. Materia & numero: alia δὲ τὴν ἑστέ καὶ τὸ λόγῳ i. e. diversa definitione & essentia, licet etiam predicamentali, ut animal & habitus, illud substantia est; hoc Qualitas.

33.

Ipsis autem diversis etiam τὰ διαφορὰ i. e. differentia merito subnectuntur, quorum quatuor sunt modi: 1. Differe-

Differentia dicuntur, quæ cum eadem sint ἡγὶ τῷ γένει
ἢ ἡγὶ τῷ ἀριθμῷ ἡγὶ τῷ εἶδει i. e. Ἐ genere Ἐ numero
Ἐ specie; aliquam tamen in aliquo diversitatem agnos-
cunt. 2. quæ adeò genere invicem sunt diversa, ut nec
analogica quedam convenientia inter ea dari videatur.
3. quæ ejusdem generis differentia sunt, vel etiam spe-
cies contrariæ: 4. quæcumq; in essentia habent aliquam
diversitatem. 5. Met. 9.

34.

Maximè autem differentia τῶν ἐναντιοῦν i. e. con-
trarietatem includunt, unam scilicet τῶν ἀντικείμενων
i. e. oppositorum speciem; cui reliquæ tres meritò adji-
ciendæ videntur, utputa ἀτιφατικῶς ἀντικείμενα i. e.
contradictoriè opposita, ἡγὶ πρὸς π, Relatè, ἡγὶ κατὰ
σημεῖον i. e. privativè opposita. De quibus plura in Log.
l. 9. Met. 10.

35.

Porro ad idem Ἐ diversum etiam id, quod ὁμοίον
ἡγὶ ἀὐομοίον i. e. simile ac dissimile dicitur, propè acce-
dere censetur, ita tamen, ut pro meliori distinctione in-
primis hîc illa Philosophi sententia sit tenenda scilicet,
Eadem, inquit, sunt, τὰ πάντα, quarum una est Essen-
tia: ὁμοία δὲ similia verò, quorum una est qualitas:
ὅσα, paria Ἐ æqualia, quorum una est quantitas. I-
dem quoque de horum contrariis dicendum est Ἐ obser-
vandum. 5. Met. 9. Ἐ 4. c. 15.

36.

Excipit tractatum nostrum τὸ ἀληθές i. e. Ver-
rum, quod haud secus ac Falsum ἐν συνδικῷ ἢ διασειῶν
rerum consistit. Nam Esse Ἐ Est, verum esse notat Ἐ
indigitat. Non esse autem non verum esse æquè in af-
firmatione Ἐ negatione. Ita si Socrates Musicus sit,
in hac enunciatione; Socrates est Musicus, EST. id ver-
rum esse declarat; aut si Socrates non sit albus, in hac
enunciatione, Socrates albus non est, idem verbum hoc
verum

verum esse significat. In illa autem diameter non est in-
commensurabilis, hoc significat esse falsum. 4. Met. 7.

37.

Nimirum, quod EST, ut verum; & quod non
EST, ut falsum, ex conjunctione & disjunctione rerum
existit. Totum autem in contradicentium partibus cer-
nitur. Verum namq; in iis rebus, quae conjuncta & co-
pulata sunt, affirmationem habet; negationem autem
in earum separatione & disjunctione. Falsum verò ha-
rum partium habet contraria, quae ἀντιφατικά i. e. con-
tradicentia nuncupantur. 5. Met. c. 3.

38.

Hinc illud liquidò patet, omne verum, ut & Fal-
sum ἐν οὐκ ἔστι καὶ ἐν διασείρει consistere: quae ipsa Com-
positio ac Divisio bifariam consideratur: vel ὡς ἐν τῷ
πρῶτον i. e. Reapse: vel ἐν τῇ διανοίᾳ i. e. animo &
intellectu: Et haec, quae mente concepta est, si ipsi rei,
pro ut est applicetur, verum inde existit. Λόγοι γὰρ ἀλη-
θεῖς: ὡς πρὸς τὰ ἀσάγγελα. 5. Metaph. c. 6. & l. πρὸς
ἰερωτεύειας.

39.

Sciat autem, quod verum est, fundamentum ba-
sing; habere in re ipsa constitutam: ita quoque τὸ ἀγαθόν
i. e. Bonum in re ipsa subsistit ratum & confirmatum,
non quidem ut verum; scilicet κατὰ σύνθεσιν καὶ ἐπιείρε-
σιν: ἀλλ' ὡς κατὰ τελείωσιν i. e. secundum perfectionem
& consummationem. See ἀρετῶν, ut Scaliger nos a-
cuit 1. de plant. ad Arist. p. 178. Ἀρετῶν enim verti-
gem notat, & potissimum. Hoc summum est concisum.
Quod integra voce fuit supremum. At summam rei
cum dicimus, id aliud est & à sumendo sumtum. Ut si
dixerim cum plauti parasito, quinquaginta, centum,
triginta, sexaginta? miles statim quærit ibi: quanta
est hac hominum summa est? propterea quòd accipit ea
quatuor membra, quae sibi sumenda jubet miles, ut unus
B fiat

fit numerus, qui eam ob causam dicatur summa. Verum, ut sepe soleo dicere, & hoc notate; non admodum multi sincera utuntur dicendi ratione, multo paucioribus quae loquuntur, quare sic loquantur, notum est. Bonum enim perfectio est rei (viderat DEUS, quae fecerat, & erant omnia valde bona) & perfectio dicitur cuiusque rei appetibilis defectus in suo genere completio: ut contra Malum τὸ κακόν; quod non quidem Bono transcendenti absoluto: sed potius Bono respectivo est contrarie oppositum. Rei vero imperfectio est completionis istiusmodi impedimentum. Pro cuius declaratione Scaligeri ista advertenda nobis sunt e 2. de plant. ad Arist. p. 317. Τελὸς δ' αἰ aliud esse, quam ἀφαιρέσις, aut ἐξίτηλον γενέσθαι nemo nescit in Lyceo. Sic neque Stoici, neque Academici, neque eos secutus Cicero in suis libris de Finibus. Et profecto nostra Latina vox. Finis generationem significat, non abolitionem: Siquidem a verbo FIO deductum est. Itaque vulgo quoque, ij, qui metallicis praesunt, aut bractearii audiunt, ubi aurum argentumve excoctum est, quasi finem sit, id est, perfectionem consecutum, a Fine denominant, tam Itali, quam vel Galli, vel Hispani vel Germani, Sein Gold. Qua ratione τὸ τελὸς quoque dicuntur sectigalia, propterea quod essent regnorum rerumque publicarum perfectiones & anima q: quaedam.

Nam quod usurpat vulgus de iis, quos mori nos dicimus, τὰ ἀγαθὰ τῶν μάλιστα ἡγῆται τὸν μέγιστον, quod vulgus inquam dicit de iis τὸ τελὸς, non tam affert labem voci propter odium commune mortis, quam elevat illius obtreptionem vocis lenitate. Sic enim veteres sapientes putarunt, abire nos hinc, quod & ἀπὸ τῆς γῆρας & ἀπὸ τῆς θανάτου dicere soliti erant; ad meliorem vitam & verum propriumque Finem adipiscendum. Item 1. de plant. pag. 153. Si fit, quod non erat; ergo deerat. Non igitur perfectus erat mundus. Est enim perfectum, cui nihil addi potest. Galenus quoque in historia Philosopho-

losophorum recitat Empedoclis sententiam, huic haud
abfimilem, quæ censeret generationem haberi pro im-
perfectiõne; Verissimum quidem est dupliciter illud,
1. Generationem esse imperfectiõnem: Siquidem est cõ-
τα γινεσθαι: 2. Instituta est generatio à Natura pro-
pter imperfectiõnem i. e. impulsà à defectu ad supple-
mentum, ne deficerent species. At ex hoc vero non o-
ratur illud, ut verum. Idcirco mundum esse imperfe-
ctum. Nihil enim fit in specie nobi. 5. Metaph. c. 10. &
10. Metaph. c. 4.

40.

Haëtenus Metaphysica generalis de Ente, ejusq;
precipuis distinctionibus atque affectionibus cum Ente
transcendentibus communiter nos edocuit; Sequitur
specialis, quæ de Nobilissimo inprimis Ente, scilicet sub-
stantia speculationem instituit; ita quidem, ut præ-
missis quibusdam de substantia naturali & mobili in-
primis ad considerationem supernaturalium substantia-
rum progrediatur.

41.

Naturalis igitur substantia mobilis corpora com-
plectitur quo ad motum, superiora & inferiora, quorum
hæc perpetuis mutationibus obnoxia sunt; illa vero im-
mutabilia & incorruptibilia. An autem utraq; de eadem
prima materia participant, controversum est, & Scaliger
litem hanc movit & diremit. l. 1. de plant. p. 92.

42.

Fiunt enim hæc substantia inferiores cum quadam
perpetua vicissitudine, quæ non nisi inter opposita esse
potest, & hæc ipsa non sunt sine subjecto tertio: Unde dicitur
oriuntur principia contraria, scil. εἰς τὸ καὶ σὺν ἑνὶ i. e.
forma & privatio: quibus necessario substernitur ter-
tium εἰς τὸ ὑποκειµενόν i. e. eorundem subjectum scil. ἡ ὕλη
πρώτη i. e. Materia prima, quæ partim est Ens in poten-
tia; partim non Ens actu. L. 7. Met. 7. & 8. Met. c. 1.
1. Phys. c. 3. 4. & 6.

B 2

E qui

43.

E quibus modò dictis principiis in generatione postmodum non quidem ipsa rei forma fieri & generari putanda est, uti neq; materia; sed per extrema hæc tertium aliquid exoritur, nempe compositum. 8. Met. 3.

44.

Ipsa autem forma Naturalis extra materiam minimè sine composito esse potest; aut existere, eademq; etiam ratione post compositum haudquaquam permanet; sed unà interit, sola intelligente hominis anima excepta, quæ quidem ante compositum non præexistit: post tamè illud ipsum permanere potest ac subsistere, cum per organum corporeum minimè operetur. 8. Met. 3. & 1.3. de An.

45.

Eadem verò substantiarum & accidentium principia licet non sint verè & proximè: analogica tamen & remota ratione eadem rectè statui possunt; analogica, inquam; si proportionaliter principia substantiarum intrinseca & accidentia comparentur & transferantur. s. g. ut in substantiis Materia sese ad formam recipiendam & privationem alterius formæ sustinendam habet: ita in accidentibus e. g. in superficie dealbata cetera materia se habet superficies; quæ albedinem quasi formam recipit; nigredinem, quasi istius formæ privationem recipere est apta. 8. Met. 4. & 12. Metaph. 6.

46.

Ab hisce substantiis inferioribus ad superiores digredimur, quæ nimirum ejusmodi corruptilibus mutationibus minimè sunt obnoxie: sed immutabiles & perennes, & nobiles quidem; verùm à principiis & substantiis immobilibus, quarum etiam natura per considerationem priorum mobilium venari valemus.

47.

Tales igitur æternas ideòq; immutabiles dari tandem

dem substantias non nisi à posteriori seu effectu colligi & conjici potest. Aeternum enim est, quod principii ex-pers est, finemq; nullum ullo modo habet. Tale autem tempus esse liquet, cum neq; prius tempore *ro. 6.* fuisse dici possit, neq; posterius eodem idem fore asseri queat: ut puta, quod prius & posterius non sit sine Tempore, quin imò ipsum sit tempus. Quia igitur tempus ob id aeternum est; & motum, in quo tempus perpetuò inhaeret, & per quem definitur, aeternum esse oportet; quod cum exinde etiam liquidò sequatur, finè subjectum quo-que motus aeternum dari oportet, scilicet caelum. Ejusdem motus acti-uum principium etiam ex consequente, adesse necesse est. Nihil enim seipsum movet. Dari igitur tandem per hac substantias per se immutabiles & primam deniq; omnium unam, aeternam atq; immobi-lem liquidò consequitur. 12. Met. 10. & 8. Phys. c. 9.

48.

Substantias ergò motrices aeternas, secundariò scilicet caelum moventes, ex orbium atq; in his proprio- rum motuum caelestium numero & diversitate colligun- tur, à quibus deinde prima primi mobilis motrix sub-stantia sequitur, quae per sese immobilis est quidem: per accidens tamen adhuc mobilis esse statuitur, idq; propte-rea, quòd ea ipsa intelligentia *ans. r. 6. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* à superiore quodam appetibili & intelligibili moveri videatur, quod appetat eadem ceu optimum, quodq; intelligat, & per motum in suis perfectionem debentem continè desideret. 12. Met. c. 9.

49.

Ut igitur in omni motu voluntario tria imprimis concurrunt: Ita eadem quoq; in Appetitrice & primas motrice habentur. 1. Appetens ipsum, quod desiderio praestantioris adhuc Entis ejusq; perfectissimi afficitur. 2. Organum, seu instrumentum, per quod fit motus, pri- mum scilicet caelum. 3. Objectum ipsum cuius deside-

B 3

710

rō & appetitu primum movens cietur, nempe τὸ αὐτὸ
 τὸ ἀγαθὸν i. e. summum bonum & per se & per acci-
 dens immobile: Unum simplicissimum, optimum ac per-
 fectissimum, nempe primus omnium motor, primumq;
 principium i. e. DEUS ipse immobilis & immutabilis,
 12. Met. 9. 10. & 11. Scaliger 1. de plant. vob Arist. motus
 voluntarii modum ita ordinat & deducit p. 40. Is sanè
 ordo. Velle in communi. Demde deliberare est actus
 intellectus per cognitionem, promovens se in volunta-
 tem, tum eligere. Itaq; sic sese consequuntur: βελτισ-
 βελτισ, ἀγαθός, πρῶτος.

50.

Ἡ ἀγαθὸν autem, seu Degentia illa, quam agit
 primum hoc omnium principium, Ens Entium & cau-
 sa causarum, primusq; autor & gubernator, optima est,
 atque excellentissima, pulcherrima ac jucundissima,
 quam scilicet nulli mutationi, nulliq; tempori obnoxius
 in absoluta & perfecta sui ipsius omniumq; à se solo &
 uno dependentium intellectione agit, & eam quidem
 in actu semper presentissimo atque omni delectatione re-
 fertissimo, quin imò in se solo ac secundum se; non in
 ulla relatione ad aliud, mirè voluptuoso.

51.

Vita quoque ejusdem principii seu DEI optima
 est & perpetua. DEI enim actio est immortalitas,
 qua in vita posita est sempiterna; recteq; DEUM ani-
 mal esse & sempiternum & praestantissimum dicit Phi-
 losophus. Vita igitur & ævum jure & continuum DEO
 opt. Max. suppetit. Est enim Hoc DEUS. 2. de caelo
 c. 3. & 11. Metaph. c. 7.

52.

DEUM animal esse, mirum dictu: id Scaliger
 è Jamblichō enucleat 1. de plant. p. 84. Intellectus di-
 vinus dat esse animæ nostræ illa ipsa intellectione, quam
 sibi habet essentialem. Quare animæ ipsius esse quod-
 dam.

dam fit propensio nature ad intelligendum DEUM. Si enim DEUS, DEIq; à DEO intellecti essentia unum est; & nihil aliud, quam DEUS; atque ea quidem reflexio fiat sine motu, loco & tempore, nostrum esse fit per eam intellectionem, tamdiu actu erimus, quamdiu DEUM intelligemus. Anima verò plantæ, quia inferior est, non habet hoc Esse, per intellectionem suam ab intellectione DEI: sed per Essentiam a b Essentia. Non solam verò essentiam, sed essentiam vegetabilem.

53.

Iste DEUM animal appellabit, tametsi neque solus neque primus. Mundi quidem dicit animam Proclus & Plotinus è Platone. Animal ergò mundus, non DEUS. Zeno quoque definivit DEUM animal immortale, beatum; sic & Epicurus, licet alia ratione statuant animal. Is enim ordo. DEUS summus. Dii secundarii: tum demones, Heroës, intellectus & anima humana. In 7. & 8. Phys. & 12. Metaph. hoc disputatum est. Sitne prima intelligentia DEUS, an alia supra illam, cuius è nutu & hæc & alie pendeant. Quæ sint in opere jussu ejus, cuius operis illa expers; atq; immunitis. Unde non est verum, quod ait Averroës contra Aboali: Primum Philosophum accipere à naturali, DEUM esse. Si enim DEUS aliud est à primi orbis motore, neutiquam per motum cognovit naturalis DEUM: sed motum primum primi orbis. Nam postea velle DEI substantiam atq; vim perscrutari, nequaquam interest ejus, cuius intellectio motus finibus est præscripta. Ad ipsum verò DEUM nullo gradu naturali quis ascendere potest. Tanto minus erit animal, siquidem capit & ambit universa, tum animata, tum animantia, tum hac utraq; natura carentia.

54.

Estq; idem omnis magnitudinis & molis expers; & nihil aliud, quam DEUS, i. e.
 B 4. Impar

Impartibilis, indivisibilis, impassibilis & immutabilis.
Quia enim infinito tempore eum movere certum est, sa-
ne infinite ob id virtutis necessario fuerit, quae sanè in-
magnitudine fixita neutiquam subsistere potest. 8. phys.
c. 10. atq; ita infinitus ut sit & sine omni magnitudine ne-
cesse est: quin imò exinde etiam partes habere nequit
ullas, neq; divisionem sui agnoscit ullam, cumq; loci nul-
lam mutationem recipiat, neq; certè aliis ullis mutatio-
nibus obnoxius erit: & sic impassibilis atq; inalterabilis
i. e. in aeternum sui similis, unusq; & idem perpetuò. 12.
Met. c. 11.

55.

Hinc iterum Scalig. r. de plant p. 83. Quasi verò,
inquit, non illud omnium rerum principium sit. Sunt
ea, quae sunt. Quia ipsum est. Proinde sapienter Tris-
megistus: Unum omnia esse, & omnia unum. A quo Par-
menides acceptum cum reliquisset indiscussum, praebuit
occasionem Peripateticis deambulandi. Est autem prin-
cipium istiusmodi, ut, tametsi ejus aliquid sumas; ex eo
tamen nihil sit sumtum. Mira sanè res. Namq; de ni-
bilo cuncta qui creabit, propter infinitam potentiam, à
seipso attribuit, quod foret nostrum, propter infinitam
bonitatem, nihil sibi demsit ob infinitam sapientiam. Ne-
que enim potuit sibi deesse, qui & nobis adesse voluit, &
non quibit non superesse; Quippe immortalis ipse cum
sit; nulla capitur materia: si non capitur, in partes non
secatur. Verum ut solemus, dicere, merum hoc mare
est, cujus aestu rapimur vel nolentes.

56.

Licet igitur extra sensibiles aliasq; compositas sub-
stantias, separatas etiam & abstractas quasdam dari a-
ternas philosophicè concedamus: Platonis etenim Ideas
& Pythagoreorum numeros eatenus minime recipimus,
quatenus eos rerum causas esse posuisse ydem scribuntur:
quin potius post ejusmodi separatas intelligentias, seu
motri-

motrices substantias, unam principalissimam ac perfectissimam omnium causam, omnium autorem, & supremum gubernatorem unicum ponimus, adeo ut hic etiam illud Poëta accinendum non immerito censeamus:

ἓν ἀγαθόν πολλοῖσιν : εἷς κοίτης ἐστίν.

Multorum imperium primum est: rex unicus est.

Arist. l. 12. Metaph. c. 8.

57.

Ipsam autem DEUM nec perfecte definire, nec intelligere exquisita cognitione possumus; quin potius ad ejus Essentiam ejusque contemplationem intellectum se nostrum habere liquido profiteamur, ὡς περ τὰ τῶν νοκλειδῶν ὁμολογῶ πρὸς τὸ θεῶν ἔχει μεταμένοι i. e. sicut se vesperilionum oculi ad lumen habent meridianum.

58.

Nihil enim, quod ad intimam ipsius DEI naturam seu essentiam spectet, à nobis exprimi atque explicari potest: verum quaecumque DEO attribuuntur, ea ab Entibus in hac universitate principalioribus & prestantioribus primum concepta, ad eum ipsum transferuntur, inque modo & gradu absolutissimo omniumque excellentissimo de eodem accipiuntur. Unde Damascenus scribit: τὸ μόνον αὐτῶ κατ' ὀληπτόν, ἢ ἀπείρο καὶ ἀκαταληψία i. e. solum hoc ejus comprehendere potest, quod comprehendere non potest. Et idem alibi: Cognitio eorum est, quae sunt: at DEUS super ipsum ESSE est. Ergo & supra atque extra notitiam. Quia supra essentiam. Iterum ipse, ὡς περ συνέφερον ἡμῶν γνώσει, ἀπεκάλυψαν: ὡς περ δὲ εἰς ἰδυνάμεθα φέρειν, ἀπεσιώπησαν i. e. Quod ex usu nostro scire erat, aperuerunt: quod non tale & ferre aut capere non poteramus, tacuerunt.

59.

Quibus missis magis quae de ipso dici & attribui solent, lustremus; & per ea simul in amorem & admirationem ejus ducamur. Sunt autem trium generum, quae

B 6

que de illo usurpamus; 1. negando & in proprietas, ut
dum Infinitum, Incensum, Incorporeum dicimus. Nihil
enim adstruimus nec esse significamus: sed aliquid non es-
se. 2. κατὰ φωνήν. secundum respectum, ut cum Donat-
num, Rectorem, Patrem appellamus; significantes tale
agere & taliter affectum esse. 3. denique quod κατὰ φύσιν
i. e. secundum naturam, dicunt, cum aliquid conatur
ostendere ei insitum & amicum ut justum, bonum, sapien-
tem esse: Primum genus tutissimum est & admirationi si-
non notitie facit. Alterum tenue & non nisi à nostri aut
operum ejus aspectu ductum. Tertium conatur adire,
sed arcetur & aliquid circa naturam, si non ipsam li-
bat. Lipsius in Stoic. Phys. l. 1. diss. 9. p. 20.

60.

Est igitur DEUS ex sententia Philosophi: ὁ
ἐστὶν ἀπείρονος καὶ ἀκίνητος καὶ ἀμεταβάτος καὶ ἀόρατος καὶ ἀφής
καὶ ἀσπαστός καὶ ἀφάνης καὶ ἀμετακίνητος καὶ ἀμεταβάτος καὶ ἀφής
καὶ ἀσπαστός καὶ ἀφάνης. Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐπιπέδον
ἐπιπέδον ἢ κακὰ ποιῶν i. e. Est actus simplicissimus &
perfectissimus, immutabilis, eternus, infinitus, impar-
tibilis & impassibilis, à quo totum cælum & universa
natura dependet, qui etiam nihil frustra, nihil male ef-
ficat. Beatus ac felix, non propter aliud adventitium
adjumentum: sed per se ipse & natura sua optimus. 12.
Metaph. 9.

62.

Etenim DEUS, si vim spectes; Valentissimus &
fortissimus; si decus, pulcherrimus; si vitam, immor-
talis, si virtutem, excellentissimus ac prestantissimus;
eterna potentia & sapientia, cælum terramq; & omnia
in his contenta regens & gubernans. Quod enim nabi
maulerus; quod curru auriga, quod choro precentor,
quod denique Rex civitati, & dux exercitui, hoc DEUS
prestat mundo. lib. de Mund.

Hinc

Hinc Cleanthes apud Clementem Alexandrinum m. s.

Εἰ το ἀγαθὸν ἠρωτᾷς μὲ οἷον ἔσ', ὄκνε δὴ.

Τέλει γάρ εἰμι, δίκαιον, ὅσιον, ἐυσκευῆς,

Κρατοῦ ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλόν, θεόν,

Αὐσηρόν, ἀνδέκαστον, αἰεὶ συμφέρον,

Ἄσφοδον, ἄλυπον, λυσιτελεῖς, ἀνώδυνον,

Ὁφελίμον, ἐνέριστον, ἀσφαλῆ, φίλον,

Ἐπιμονα ὁμολογέμενον . . . . .

Εὐκλαῖς, ἄτυφον, ἐπιμελεῖς, πρᾶον, σφόδρον

Χρονίζον, ἀμειπτον, αἰεὶ ἀγαθόν.

Ἀνελευθεροῦ πάσης, ὅσιν εἰς δόξαν βλέπει,

Ὡς δὴ πᾶρ' ἑκείνης τευζάμενος καλῆ πνός:

i. e. Si quale sit bonum rogas: ita accipe.

Est ordinatum, justum & est sanctum, pium,

Sui potens, commodum aliis, pulchrum, decens,

Rectum atq; constans: semper autem conferens;

Expers metu, dolore, curis omnibus,

Jubans, benignum, stabile, amicum, amabile,

Honore dignum, confitendum . . . . .

Et gloriosum, non superbum, quod gerit.

Curam omnium, placens & viribus valens,

Ævi vetus, culpæ inscium, semper manens.

Ab vilis ille, Opinionem qui adspicit,

Tanquam duce hac venturus ad veri scopum.

Lipsius l. i. Stoic. Physiol. diff. 10.

Scaliger finiat & de DEO, quem cum cælo confert, elogium subdat. i. de plant. ad Arist. p. 157. Quis mentis compos mundum dicat ἀπογεῖν; quis τὸ ἀλόωτον; Quæ eum (de Platone loquitur) movit causa, ut superlativo uteretur, cum tamen nihil videas, quod aut corruptibile per se non sit, aut non habeat principia in se corruptionis. Quin eodem in libro DEOS ipsos affirmat sua naturæ corruptibiles esse, conditoris autē benignitate

gnitate sempiternos. Vel ipsi cælo cuiusmodi attribuamus perfectionem? Quippe quod semper movetur, ut perficiatur. Perficitur autem multiplici sanè DEI imitatione. Movetur, ut agat omnia, quæ agi apta sunt. Ita Deus opifex omnium. Non mutat locum cælum ita, ut ab eo exeat: Sic DEUS non movetur; neq; ex se exire potest. In seipsum recurrit cælum: eodem modo totus in seipso DEUS. Cæli superficies extrema nullo corpore terminatur; atq; ita rationem habet infiniti. Similiter nec DEUS ullâ re.

65.

Imò verò ut effodiamus corvis istis oculos, neque ulla re, neq; nulla re. Nam Ens finitum per imaginationem terminatur à non Ente. Verum enim est dicere, extra illud Ens finitum non esse aliquid ipsius Entis, ut extra cælum primum. Terminatur enim per intellectus nostri vim, à non corpore. Atq; DEUS neque ab Ente, neq; à non Ente ullo modo præscribitur. Quia nostra est finita comprehensio. Est igitur intra ipsam, qui est infinitus. Si semper intra, nunquam quidquam, quod sit extra illum, capere poterit. Ergò verè DEUS infinitus.

66.

Mundus non verè, non simpliciter, non à se: sed quadam q: adulatione. Non est ergò perfectus, tantum abest, ut sit perfectissimus. Non est item autæxus. Pendet ille ab omnium rerum principio primo. Propter quem, à quo, in quo unum sunt omnia. Et cuius unius egent, ut sint omnia unum. Cum igitur non sit αὐτὸν αὐτῶν neq; ἐν αὐτῶν: neq; κατ' αὐτῶν: non erit αὐτῶν: sed ab αὐτῶν ἀρχῆν.

67.

Creabit porrò DEUS mundum, non genuit. Quod enim gignitur, ejusdem vel speciei, vel generis, vel essentie est: DEUS ergò gignit, quod ex se: creat autem, quod

quod e' nihilo. Quae Plato verissimè scripsit: & aliunde
hausit. De Domino JESU vates illi primi cum scripsis-
sent haec, neq; ipse personas in unitate valeret compre-
hendere: ea transtulit ad sensu perceptam rem, mun-
dum scilicet ipsum. Est enim Filius DEI à DEO geni-
tus. Intelligens enim seipsum DEUS, generat ex se
sibi aequalem filium: propterea quòd intellectio est aequa-
lis intelligenti. Ergò etiam res intellecta. Praterea
eum unum eundemq; sibi DEUM DEUS. Quia gene-
rans est immaterialis & infinitus. Indivisibilis igitur;
unum igitur. Non enim ex se potest exire. Ideò dixit
ἕν ἐστιν θεὸς. Hinc filius JESUS sapientia est DEI.
Hinc inter intelligentem & rem intellectam cum nullum
sit intervallum: & illi sunt aequales inter se: una volun-
tas, unus spiritus procedit ab utroq; qui utriusq; est &
cum illis unum. Qui in me nunc, vobis ut haec aperiam
effervescit. Hic est ille DEUS perfectissimus. Quia ge-
nitus à perfectissimo & una cum illa perfectio, prima,
media, ultima, per se sufficiens. Quia unum cum eo, qui
sufficit omnia: in se manens. Quia pater in se manet.
Unus DEUS, unus Dominus; per omnia, super omnia,
in omnibus ante omnia, post omnia, excelsus, gloriosus,
immensus, incomparabilis, incomprehensibilis.

DISPUTATIO EJUSDEM DE NIHILO SEU NON ENTE,

I.

Τὸ μὴ ὄν 3. in Philosophia Platone duce, accipi-
mus significationes. Raphaël Volaterranus: *Tantum*
Entis sive Essendi vis est; ut etiam non Ens esse Ens
dicatur, & sub Ente veniat, Sed ex veritate enunciatio-
nis non potest necessariò inferri ejus subjectum esse Ens,
cum

cūm possit esse non Ens. Inde non valet. Chimera est non
ens.

Ergo chimera est.

aut; Nihil est nihil.

Ergo nihil est.

Ἐν τῷ ὄντι εἶναι, κατὰ τὴν καλὴν ὁρίσιν ἐπὶ τὸ εἶναι
καὶ ὄντι ὑπερῶν ὄντι ἐστὶ οὐκ ὀρθὸς λόγος.

2.

Primum enim. Non Ens dici is vult, quod penitus nihil est & absolute. Contra quod haec aggeruntur objectiones: Non Entis nulla est scientia. R. 1. Scientia alia est directa: alia analogica. Major vera est de illa: de hac vero falsa. Sic enim circuli caelestes, orbis planetarum non sunt Entia: et tamen in natura. 2. Duplex est Ens apud Arist. 5. Metaph. proprie dictum, seu κατὰ αὐτὸ ὄν i. e. per praedicamentorum genera diffusum, & Analogicum seu κατὰ συμβεβηκός, quod solum est in propositionum connexionem, ita ut etiam non Entia in enunciationes assumpta, fiant Entia κατὰ τὸ εἶναι: ὡς κατὰ τὸ εἶναι: οἷον ἐν τῇ Ἀλγεοίᾳ. Quando ergo dicitur de non Ente nulla est scientia. Vera est major de utroque modo intellecto Non Ente. Falsa autem de alterutro. Porro nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. Sed non Ens non fuit unquam in sensu. E. R. 1. Sophisticè assumpta majore. Nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu, ut cetera Entia. Sed non Ens est nihil. Ergo non verè est in intellectu, & per consequens est scibile. R. 2. Omnis cognitio est a sensu; sed bifariam: vel directè, ejusdem scilicet rei, quam cognoscimus; vel indirectè, alterius nempe rei, è cuius sensibili perceptione in alterius scientiam, quae sub scientiam nunquam venit, pervenimus. Sic DEUS per se à se à se: ratione tamen creationis ac conservationis à posteriori sem effectum nobis innotescit. Sic materia prima ratione generationis & corruptionis ὡς κατὰ τὸ εἶναι
pate-

patesit. Ita enim ex sensu Entis cognoscimus non Entia.

II. Omne Ens vel est substantia vel accidens. E. R. Verum est de Ente primi modi seu κατ' αὐτό: non de Ente analogico, nisi rursus analogicè. Tunc enim non Ens quoque est accidens, ἐν ἀλογία efformatum opus.

III. Non Entis nulla accidentia. Ergo de eo nihil affirmatur. R. Non Entis est ἔσ' opinio ἔσ' prædicatio opinabilis, quatenus fingitur aliquid esse Phantasia hominum, ἔσ' ita κατὰ συμβεβηκός Ens est.

IV. Arist. 1. post Analyt. c. 2. ἀληθὴ δὲ ἕναί ὅτι ἔστι τὸ μὴ ὄν ἐπὶ ἑαυτῶν, οἷον ὅτι ἡ ἀληθεία ἐστὶν ἡ ἀληθεία. R. Committi fallaciam divisionis, si priora ἀληθὴ omittantur, ἔσ' fallaciam equivocationis in τὸ μὴ ὄν: τὸ μὴ ὄν, hoc loco scilicet ἀληθές. ἡ δ. ἔστι τὸ μὴ ὄν ἀληθές i. e. τὸ ψευδές ἐπὶ ἑαυτῶν. Falsi enim non est scientia. Quare quando non datur scientia ejus, quod non est, cum infinitum ἔσ' vacuum non sint Entia: ipse tamen Philosophus de his agit; sic etiam propositionis falsa datur scientia, quod sit falsa: R. alia est cognitio κατὰ φασίαν seu συσχόλασιν: alia ἀποφασίαν seu ἀνασχόλασιν, seu ἀνασχόλασιν.

Positiva non Entis cognitio est, cum aliquis putat id, quod non est, esse, ἔσ' falsam propositionem esse veram, ἔσ' ob hoc ait Arist. Scientiā non dari ejus, quod non est. Sed deceptionem per ignorantiam. Privativa autem contra Entis cognitio est cognoscere id, quod non est, non esse, ἔσ' propositionem falsam esse, cuius datur scientia ἀνασχόλασιν i. e. cuius remotione ponitur τὸ ὄν: ut Vacuum ἔσ' Infinitum in Physicis.

V. Omne Ens habet Essentiam. Sed non Ens non habet. E. R. per negationem Majoris. Omne Ens habet Entitatem, sed non Essentiam: aut per concessionem. Quia Essentia duplex: vel propria Entis scilicet proprii, vel analogica analogici, seu dianoëtici. Duplex enim est Ens apud Aristot. 5. Metaph. vel

vel κατ' αὐτὸν : vel κατὰ συμβεβηκός quod solum est in
propositionum connexionē i. e. ita ut vel non Entia in
enunciationes redacta fiant Entia. De quorum duorum
Entium discrimine haec Thomas ab Aquino : Secundo
modo potest Ens dici omne illud, de quo affirmativa pro-
positio formari potest ; etiamsi in re illud nihil ponat : sic
dicitur non Ens est Ens, & audiens haec respondet : Ita
est, sed primo modo non potest dici Ens, nisi quod aliquid
in re ponit. Aliud enim Ens reale, aliud intentionale est.

3.

Deinde non Entis vocem τὸ φθινόμενον ὄντι censet
attribuendam, idq; duplici modo : partim ob temporis
exiguitatem ; partim ob continuam mutationem.

Ratio est. 1. Quia tempus, quo existit, per exiguitatem
est, si conferatur cum eo tempore, quod non est, quod
tam ante ipsius generationem ; quam post ipsius interi-
tum infinitum est. 2. Quia dum existit, nunquam i-
dem permanet : sed continenter variatur. Et hac ra-
tione etiam sanitas seu concinnitas ὁμοιογενὲς tempera-
mentum non Ens dici potest. Quia non diu manet, Gal-
teste, de tuend. sanit. ubi punctualem illam sanitatem
non ad ictum oculi durare asserit. Quia corpora nostra
sunt in perpetuo fluore.

Augustinus id subodoratus l. 8. de ciu. DEI c. 11.
persuasissimū sibi dicit Platoni lectos sacros libros ; quod
res sensibiles & corruptibiles appellet non Entia. Res
autem intelligibiles & incorruptibiles vere ac proprie &
solum Entia censeat. Praecipue in Exod. c. 3. Ego sum,
qui sum.

Alexander objicit. Ipse sensus communiter statuit
haec esse. Ergo non possunt non esse. R. latet fallacia e-
quivocationis in verbo Esse. Nam si de ipso Esse loqui ve-
limus absolute, nemo inficiabitur res generabiles Esse ;
alioquin nec generari, nec interire, nec sentiri possent.
Sin autē loquimur de Esse non absolute : sed comparate cū
Esse

Esse rerum aeternarum, quae habent esse immutabile, hoc modo καὶ ἐξ ὧν εἶα dicuntur esse: illa autē non esse.

Simplicius defendit Platonem. Sicut album id propriè dicitur, quod est purè ac sincerè album; omni permistione nigredinis vacuum: quod autē ita est album, ut plus nigredinis admistum habeat, quàm ipsum est, id nemo sanus simpliciter album diceret: sed hoc secundum quid; & potius appellaret non album. Sicut item aqua unum habens gradum caloris; septem autem frigoris, non appellatur calida: sic etiam res corruptibiles potius dici debent non esse, quàm esse. Cui etiam Cilix ille Apostolus 1. Cor. 7. sese ipsum dilucide declarando adstipulatur. Dum differit de matrimonio contrahendo: Tempus perbreve: ideoq; uxores habentes, sint q; nullas habeant, flentes, quasi non flentes, gaudentes, quasi minimè gaudentes, ementes, quasi minimè possidentes, mundiq; deliciis utentes, ne abuti, videantur. Nundinatio enim huiusmodi perit.

4.

Tandem respectivam quoq; in sua contra Parmenidem disceptatione afferre videtur ἔ μὴ οὐκ σημασίαν, ponendo quidem μὴ οὐκ ὄν, in respectu ad id, quod non est.

Sophista versatur circa non Ens. Ergò non dialecticus disputator. R. 1. Esse fallaciā aequivocationis. Non ens dicitur ibi respectu essentialium. Quia purus Sophista nunquam de rei proposita adjunctis essentialibus & internis; sed externis tantum & accidentalibus agit i. e. de non entibus seu de non essentialibus rei agit. 2. Fallacia divisionis committeretur à Platone; circa Accidens. Explicat autem se Plato, quod non intelligat simpliciter Non Ens: sed accidens, quod respectu primarii entis & propriè dicti est quasi non Ens. Plato idem in Theat. τὸν ἄγον οἶον τε τὸ μὴ ὄν δοξάζει. R. Esse fallaciam aequivocationis in βραχὺ δὲ ἄλλῃ. Quia ibi loquitur de δόξῃ.

C

ἔν τῃ δόξῃ. Non de δόξῃ, quæ est χριστιανῶς καὶ ἑποικονομῶς.
Aristoteles etiam lib. περὶ ἑρμην. οἱ λόγοι ἀληθῶς, ὡς
σπερ τὰ πρῶτα. Sed non Ens non est πρῶτον. R.
latere fallaciam in æquivocatione. Πρῶτον enim hęc
generale est, Enti ac non Enti competens.

5.

Stabilitur autem tertium hoc nihilum communi
notā omnis in hoc universo multitudinis ac diversitatis
modus generalis.

6.

Omissis aliis significationibus hęc τὸ μὴ ὄν in pri-
mo significatione considerandum proponimus.

Et ita pertinet potissimum ad Metaphysicam,
quatenus Metaphysica generalis est περὶ τὸ ὄν, ἢ ὄν-
τὸ per se, atq; ex accidente περὶ τὸ μὴ ὄν. Quia re-
ctum sui ὄν obliqui est index iudexq;. Per se quidem Met-
aphysica circa ens versatur; quatenus tamen ex Entis
notitia promanat contrarii etiam cognitio: eatenus per
accidens de Non Ente tractatio est Metaphysica.

7.

Illud nimirum, quod absolute, ἔσθ' simpliciter τὸ ὄν
ἔντι, oppositum, infinitam ab eo habet distantiam.

8.

De quo dubio procul duo sunt in Philosophia elab-
oratissima decreta.

9.

Περὶ ὧν ὁμογενειομένων ἀπαντῶν οἱ περὶ φύσεως.

10.

Alterum pluribus in locis ἀποφασίζων ὁ ἄριστος Ari-
stoteles, approbat, urget ἔσθ' defendit.

11.

Scilicet ἐν τῷ μὴ ὄντι ἔστι ἡ γένεσις i. e. ὅτι ἡ γένεσις
ἔστι ἐν τῷ μὴ ὄντι repugnare sanè videtur sa-
cris literis. Sed R. aliud esse creationem: aliud
γένεσις.

γίνονται. Non dicimus ἐκ μηδενός ὄντος ἕδεται ἀλλ' ἐκ τῆς
ἐκ μὴ ὄντος ἕδεται γίνονται.

12.

Seu ut ibidem idem se explicat : ἀδυνάτοισι δὸν ἐστίν.

Formae cujusq; rei ante ortum nec actu existunt :
sic enim nihil denuò gigneretur : nec prorsus non exi-
stunt ; aliàs aliquid natura è nihilo efficeret ; sed est po-
testate in materia, & Naturalium causarum efficacia-
te, de cujus potentia & q; de gremio excitatur & ad a-
ctum perfectionemq; perducitur. Id quod primò & per
se generatur & corrumpitur, est compositū ita, ut actio
non terminetur primò, nisi in compositū. Fit enim non
homo ex non forma vel materia. 1. Phys. & 7. Met. For-
ma igitur non producitur per se : sed comproducitur ad
productionem compositi i. e. actio in ipsum compositum
primò terminatur ac consequenter & quasi per accidens
in formam. Unde forma non fit : sed composita fiunt non
ex nihilo : sed ex materia. Formae autem consequentes
fiunt & comproducuntur.

Forma etiam, quae creatur, non est ejusdem ordi-
nis cum materia ; in qua recipitur : ut patet in anima
rationali : Forma autem, quae per generationē educitur,
ejusdem generis & ordinis est cum sua materia. Non au-
tem dicitur forma in materiam induci : sed dicitur edu-
ci è materia, ut intelligatur, quòd forma producatur co-
haerens materia primò immersa materia ; per transmu-
tationem ejus inseparabilis ab ea in fieri, esse & operari.
Hinc quoq; per contrarias affectiones & mutationes ma-
teriae, non tantum separatur forma à materia : ut fit in
anima rationali : sed penitus etiā interit, ut fit in omni-
bus aliis formis Physicis. Nec tamen harum naturalis in-
teritus annihilatio est : sed per eandem vim ac dispositio-
nem materiae, quibus una forma debetur, continuò ex
materia excitatur altera inherens in eadem materia. I-
teq; corruptionē naturalem semper immediate sequitur
generatio. Annihilationem autem alterius productio non
necessariò consequitur.

C 2

Pro

13.

Pro cuius sententia manifestiore explicatione vobis
eule principales videntur declaranda.

14.

In primis autem τὸ ἐν considerationem sui requirit
attentio rem, quatenus h. l. non verum ac realem: sed
progressum refert dianoëticam.

15.

Per τὸ μὴ ὄν non est, quod quis subjectum aliquod
positivum intelligat.

16.

Τὸ ὅτι ἐδὲν ἐδενός ἐστιν ὑποκείμενον.

17.

Sed per istud ὅτι ὑποκείμενος λογισμὸς ἀφαιρέσι-
μος potius accipiatur, teste Simplicio in l. 8. Phys. T. 9.

18.

Verus igitur huius enunciati sensus is est, quem
l. 1. Phys. & 7. Metaph. Arist. habet; ἐκ μὴ ὄντος i. e.
ἐξ ἐδενός ὑποκείμενος πρὸς πᾶσι ἀδύνατον γενέσθαι
τι: sed omne quod fiat, ex aliquo & aliquid fieri.

19.

Ex quo ipso alterum dependet Philosophorum
statutum.

20.

Quod est τὸ ὄν ἐπὶ ἀφαιρέσει ἐκ μὴ ὄν. Ubi non
negatur in sacris παρολεθρία; sed ἡ φθορὰ φυσικὴ.

21.

Utrumq; eleganter Persius perstrinxit:

————— Gigni

De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.

22. Thesis, J. C. Scaliger.

Lib. 3. de caus. Lat. ling. c. 66. Dubitare possit
aliquis sic. Nomina, quae notiones sunt figmentorum, non
esse

esse dictiones. Rei enim nullius sunt nota. Hoc sic est accipiendum. Hoc quod dicitur ENS aliquando verum esse, ut DEUS. Aliquando non verum: & hoc dupliciter. Aut enim est privatio; aut fictio. Privatio, ut vacuum: Fictio, ut Phœnix. Itaq; sanè horum nomina non significant eodem modo esse, quo modo DEUS DEUM; sed privationem per habitum sic. Quia plenum significat locum tactum ubiq; à corpore, ejus contrarium vacuum significabit: quod quanquam non est: Tamen per illud, quod est, intelligitur. Ficta autè facilius percipiuntur. Sunt enim quasi orationes false. Idem enim est Phœnix & oratio hæc, Avis redibunda, sui causa.

THESES DE ALIQUO.

1.

UT ne omninò nihil proposuisse videamur, nobis aliquid de ALIQUO aliquatenus proponere jam satis duximus: aliquando, JEHOVA juvante, aliquantò gradiora in medium prolaturi.

2.

Neg; etiam ullius mentem ambigua vocule vi aut sufflamine suspensam reddere unice animati ALIQUID sic distinguimus.

3.

Siquidem primum perfectum duplex est: propriè seu verè, aut quod ajunt ἀπλῶς, ut DEUS; aut in genere, ut circulus. Est enim suo tantum genere figurarum perfectissimus. Idcirco extra genus suum comparatus alteri, invenitur inferior. Scalig. de caus. L.L.l. 4. cap. 101.

4.

C 3

Idem

Idem de plant. l. 1. p. 151. Planta, inquit. au-
tor, est res imperfecta, At o bone, imperfectus etiam
hic, etiam coelum si DEO comparetur. Contra vero se-
clusa nostra collatione, species imperfecta nulla invenie-
tur. Quidquid enim est, per suam Essentiam est. Essentia
vero efficit, ut $\text{\&}$ Ens $\text{\&}$ unum $\text{\&}$ bonum sit $\text{\&}$ totum.
Si enim non est totum, ne est quidem. Totum ve-
ro $\text{\&}$ perfectum idem. Est enim unum quodq; sibi
totum $\text{\&}$ perfectum, cum eorum, quae habere debet; ni-
hil ei desit: Itaq; ut nihil simpliciter est perfectum; nisi
DEUS: ita nihil est, quin in suo genere sit perfectum.

5.
Aliud dicitur $\alpha\lambda\epsilon\gamma\omega\varsigma$, idq; vel $\chi\epsilon\lambda\iota\alpha\acute{\iota}\varsigma$, vel per accidens.
6.

Atq; de hoc postremo $\chi\epsilon\lambda\iota\alpha\acute{\iota}\varsigma$ imperfecto Aliquo,
missis ob ingenii infantiam intelligentiaq; molestiam,
DEO, qui omnia $\text{\&}$ $\acute{\omicron}\lambda\acute{\omicron}\lambda\epsilon\lambda\eta\varsigma$. Nam $\text{\&}$ $\tau\acute{\omicron}\acute{\omicron}\lambda\alpha\upsilon$ $\text{\&}$ $\tau\acute{\omicron}\tau\acute{\omicron}$
 $\lambda\text{\&}$ statuit perfectionem: genis utrisq; $\text{\&}$ anima. Quia
 $\acute{\alpha}\nu\lambda\omicron\iota$: caelestibus etiam corporibus, quod remotiora $\text{\&}$
 $\acute{\alpha}\acute{\omicron}\epsilon\gamma\lambda\epsilon$ nobis in presentia agere allubescit.

7.
Aliquid ergo communissima notione descriptione
Ens in rerum natura sublunare esse annotamus.

8.
Cujus Alicujus condiciones depromimus has: I.
Ut sit substantia vel accidens.
In duo divisit quidquid in orbe fuit.

9.
II. Ut sit vel per se, vel a se, vel a se nunquam, in a-
lio semper.

10.
III. Ut sublato illo, tollatur hoc, non contra.

11.
IV. Ut posterius magis, quam prius non aliquid
vide-

videri queat. Reliquas vero vel diazēōds vel vō odiazēōds
relinquimus & ejdem pure putē μn n i. e. Nihil opposi-
tum esse protestamur.

Quæritur. I.

AN Logica an Metaphysica superior sit & excellen-
tior & utra alterius ope indigeat? R. per distin-
ctionem.

II.

An bono simpliciter opponatur malum, atq; ita, ubi bo-
num fuit, est, aut erit, illuc etiam verè oppositionem
ad malum esse? N.

III.

An DEUS & intelligentia equali gradu sint simplices,
nec ne? N.

IV.

An DEUS habeat aliquod nomen essentiale i. e. quod
ejus essentiam aliquo modo declaret? R. Arnobius:
Quidquid de DEO dixeris, quidquid tacita mentis
cogitatione conceperis; in humanum transfilit & cor-
rumpitur sensum: nec habet propriè significationis
notam, quod nostris verbis dicitur, atq; ad negotia
humana compositis. Philo Judeus. ὑπαρχῆς ἰσῆς, ὁ
καταλαμβάνομεν αὐτῶν, τὸ δὲ χροῖς ὑπαρχῆων ἕδῆς
i. e. substantia est, quidquid de illo concipimus, &
extra substantiam nihil. Vide Isidorum Episcopum
Hispalensem l. 7. c. 1. in opere Etymologico.

V.

An omnia accidentia è substantia sint & proficiscantur,
nec ne? A. cum distinctione, alia mediatè, scilicet
alia immediatè.

VI.

An in DEUM cadat accidens? N.

VII.

An bis eria sit sen? N. ex Arist. s. Metaph. Quia
bis

bis tria non sunt sex. Sed semel sex sunt sex. Est verum formaliter, quia alia binarii, alia senarii forma est. Habet enim numerus speciem suam ab ultima unitate non absolute illa & in se accepta: sed pro ut ipsa finis est & terminus aggregationis unitatum precedentium omnium, ordinarum ad unam numeri formam; seu, ut Albertus explicat, illa unitas, primus est aggregationis ordinata terminus, in quo stat ipsa aggregatio; illa & finis & complementum est, ista scilicet numeri forma. In numero igitur ternario ultima unitas vel materialiter i. e. secundum se & absolute accipitur; & sic est pars materialis ternarii, potestque insuper sic non huius saltem esse pars materialis: sed cuiusque alius numeri, scilicet quia hoc modo est in potentia ad recipiendum additionem cuiusque alterius numeri. Vel accipitur illa ultima unitas formaliter; quatenus est aggregationis finis, ultimaque unitatum precedentium ad ipsum ordinarum. Et sic ipsa & numeri ternarii forma. Neque hoc modo est in potentia ad hoc, ut alterius unitatis additionem accipiat; nec etiam est alterius numeri pars, scilicet aliquivoca, vel non aliquivoca.

Responsio haec est: aliud est loqui ἀπλῶς, ἢ φωνικῶς: aliud ἡχητικῶς. Τηχητικῶς igitur ἡγὰ ἀριθμητικῶς verum est bis tria esse sex: quatenus illi non internam & formalem numeri cuiusque constitutionem addunt: sed potius τῆς τῶν μονάδων συλλογῆς: idque est prima specie Additionis. Sed verè & formaliter hoc verum non est: sed per se & in se est ternarius: sic item semel sex in se & per se sunt sex.

VIII.

Nihil est nihil, an affirmet, aut neget? R. quod affirmet. Equipollet enim huic. Quodlibet est aliquid. Ratio. Quia prima negatio habet post se aliam negationem & ideo equipollet suo contrario, scil. Quodlibet.

libet. Secunda autem negatio habet ante se negationem, ideo equipollet suo contradictorio scilicet Aliquid, ex Canone: Si duo signa universalia ponuntur negantia in eadem enunciatione, ita ut Unum sit in subjecto, alterum in predicato; tunc primum equipollet suo contrario: alterum suo contradictorio. Resolvenda ergo est propositio, ut elucescat equipollentia. Perinde ergo est: Nihil est nihil, ac nullum Ens non est ens. Quae equipollet huic: Quodlibet Ens est aliquod Ens. Nam nullum non valet omne: sed nonnullum valet aliquid. Hinc liquet quod Negatio formaliter postposita potest vim suam anteferre & sic negare ante se. Illa negatio Nihil posita in predicato vim suam exerit ante copulam: sic nihil est nihil, resolvitur in nihil, Omne non est aliquid; seu Quodlibet est aliquid. Videtur quidem in enunciatione haec idem esse predicatum & subjectum, sed tamen significatus modo ac ratione non est idem; sic consul est consul, enuntiatio vera est, licet identica voce; non tamen significatione. Quia predicatum resolvitur, Consul est consul i. e. prudens & Reipublicae proficuum.

Q. I.

AN potuerit quidquam melius à natura fieri, quam factum sit? Nemo sanus hoc dixerit. DEUS enim cum omnia conderet atq; ordinaret, nihil plus ex se quasivit, quam quantum voluit. Voluit autem optimum. Classes igitur & gradus & constituit & attribuit suum cuiq;. Quod verò præter hæc est, monstrum est. Quid enim esset arbor, si loqueretur? Scalig. de plant. ad Arist.

II.

An sublatis omnium hominum individuis, hominis remaneat species? N.

C S

An

III.

An sublatis omnibus animalibus vera sit hæc? Homo est animal. Vera. Non enim existentia facit definitionem: sed essentia. Non potest autem fieri, ut homo non sit animal. Humanitas enim est, ex animalitate & rationalitate id, quod est. Essentiam verò aliud esse & aliud existentiam, solis claris ac divinis ingenitis compertum est.

ΚΑΛΛΙΟΛΟΓΙΑ SEU
PULCRI CONTEMPLA-
TIO METAPHYSICA
publicè

olim Anno c I o. I o c I.

à M. VOGELIO Lipsiæ proposita.

Thesis I.

Pulchris ingenis rerum pulcerrimarum admirandas indagare & contemplari naturas pulcerrimum est; Arist. l. I. Met. Maj. c. 1. & 2. id verò, sine accurata ipsius pulcri cognitione, neminè præstare feliciter unquàm posse, in Platonis Hippiæ Majore Socratem citamus testem συνόλωσ καὶ ἀδόλωσ ἀξιόπιστοι; καὶ τοὶ πῶσ σὺ εἶπες φησὶν, ἢ λόγων, ὅσις καλῶσ κατεσῆσατο, ἢ μὴ, ἢ ἕλθῃ σὲ ἄξιον ἠτινῶν, ἢ καλὸν ἀγνοῶν, h. e. qua enim, inquit, ratione tu intellexeris, quæ oratio pulchrè composita sit, quæ non, aut aliam quamlibet actionem pulcram esse vel turpem, dum quid ipsum pulcrum sit, ignoras?

2.

Quantis verò Philosophica ejusmodi pulcri inquisitio difficultatibus undiq; circumsepta sit, & intricata, vel metacente, omnibus candidis rerum estimatoribus quam notissimum est, καὶ τὴ τῆ ζωνια ληθυσση τῶν φιλοσοφῶντων ἰσοψηφία probatissimum.

Quin

3.

Quin id ipsum ad oculum velut manifestissime deprehendit, qui vel in transcurso propero, per divina (ut venerabile Antiquorum retineam Epitheton) Platonis opera, d. Hippiam Major. evoluerit, in quo sanè post satis longam & acutam cum Sophista Hippia, περί τῶν καλῶν ζητησιν, libero & ingenuo animo Socrates hac ipsum Dialogum finali clausula concludere non dubitat: ἐγὼ ἔν μοι δοκῶ, ὡς ἰππία, ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ἡμεῶν ἀμιλίας: τὴν γὰρ παροιμίαν, ὅτι ποτὲ λέγει, τὰ χαλεπὰ τὰ καλὰ, δοκῶ μοι εἶδέναι, Plat. fol. 105.

4.

Quippe notum est vulgare illud, & ubiq. communi in hominum consortio, quàm tritissimum adagiū: δύσκολα τὰ καλὰ: A generali quidem sua intentione, quàm plurimis in locis Plato imprimis innuit, ad specia- lia quoq. deinde traductum significata; Plat. in Hipp. Maj. in Cratylo: lib. 2. polit. cap. 4. item lib. 6. pol. & lib. 7. id quod hinc inde videre licet; Plutarch. de Liber. educatione, neq. etiam ex Solonis illa, ad Pittacū semet imperio abdicantem, & χαλεπὸν ἐσθλὸν ἐμμεναι procla- mantem, responsione, qua eundem χαλεπὰ τὰ καλὰ εἶναι commonuisse legitur, obscurum cuiquam relinquitur.

5.

Quid igitur? animam despondentes pulcri con- siderationem minimè curabimus, ejusq. contemplatio- nem planè relinquemus, ut puta cum difficilem adeò in- sui inquisitione vultum nobis obvertat? Minimè verò, quin potius secundum Homericum illud: Iliad. 2. Odiss. λ.

Καὶ μάλα τέρσομενοι περ ἀνεγκλίην γὰρ ἐπέησεν
Ἄλλ' ἔτι μὲρ γὰρ καὶ ὡς κακά περ πάχοντες ἰκοίθε.

6.

Quod si enim ob sui difficultatem isthac σκέψις præ- mittenda censebitur: totius sanè Philosophiæ, ut pul- cerrimæ; Ita difficultatibus quàm plurimis gravissimæ
studi-

studium concludi poterit omittendum, quin imò omnes
Artes & virtutes homini minus fuerint curando, verif-
simè enim Aristoteles noster; αἰ δὲ χαλεπώτερον αἰεὶ τῆς
τῆς γίνεσθαι καὶ ἀρετῆς: circa difficilius semper & ars
& virtus versatur, Arist. lib. 2. Ethic. Nic. c. 2. Absit
igitur istud, cum mera exinde sequatur φιλοσοφία, qua
vere secundum Platonem ἐξ ἑσῶν, καὶ ἡ, ὁ ἔχων, μισό-
λογος ἐστὶ; quod ipsum modernis philosophiæ adversa-
rius deglutendum propino.

7.

Antequam autem rem ipsam aggrediar; salu-
berrimum illud Platonis & Aristotelis hinc inde praece-
ptum juxta atq; exemplum insecutus, πάλω το τῆς φωνῆς
σημαίνει μείον ἐξ ἑσῶν annitar; pulcrum igitur vel à
polleo aut potius polio dictum, purè est latinum, atq; ob
id aspirationem nullam agnoscit; vel Græcam sui habet
originem, & cum aspiratione pulcher, quasi πάλωδε,
dicitur, quippè cum non insolens ejusdem vocis usus pro-
forti invenitur, qualis apud Virgil. l. 7. Æn. pulcher
Aventinus, & Hercules pulcher, &c. agnominatur.

8.

Mater linguarum sanctissima vocat. יהוה אלהים
יהוה in qua cabalístico Rabinorum mysterio יהוה
יהוה (Reuchlin. Abenarius, Rabi Salomon. &c.) Hoc
est, Jehova mirabilis decor & gloria contineri videtur,
& quæ cum, Latina vox Pavo, nostræq; lingua Pfawl
non inconcinne convenit: hæc ipsa verò, mira certè col-
latione, græcis πάλω dicitur à τάλω quod est rapio; quip-
pè pulcrum, à quo in præmissis linguis eadem avis nomi-
nabatur, Πάλω ἐστὶ, talig; virtute quasi rapit & capit
cognoscentes.

9.

Græcorum enim τὸ κελόν, secundum aptissimam
Procli sententiam, in lib. de anima & demone, vel est
ἀπὸ

ἀπὸ τοῦ καλῆν, quia, inquit, demulcet intuentes; vel potius ἀπὸ τοῦ καλεῖν, ὅτι φιλητὸν μὲν πάντας ἐφ' ἑαυτὸ καλεῖ, id est, quia amabile est, & omnes ad se provocat atque allicit: in quo ipso generalis quaedam ejusdem descriptio continetur ac proponitur. Piccolomin. gr. 8. c. 35.

10.

His ita praemissis de pulcri nunc discrimine ac divisione monendum videmus; quae ipsa nudè proposita, brevibus unumquodq; deinde pulchrum, philosophicè contemplari & considerare pro virili annitemur.

11.

Est igitur duplex τὸ καλόν, ἢ ἀσώματον ἢ σωματικόν, hoc est, vel incorporeum vel corporeum. Male enim quidam Aristotelis nostri de pulcro dicunt eam esse sententiam, quae secutus, (ut cum ipsis loquar) populari & communem loquendi modum, pulcritudinem in corporibus & compositis consideraverit, in simplici existere negaverit; cum alia potius, huic nostrae vicinissima ex eodem hinc inde colligi possit opinio. Proc. l. de anima & demon. Plotinus lib. de pulcritud. & in eundem comment. Marsilius Ficinus. Piccolomin. Eth. grad. 8. cap. 36. & 39.

12.

Etenim clarissime illic loquitur, ubi dicit: ἐκάλ-
λῆσι τῶν γεωμετρικῶν ἢ ἀθεῖα ἢ ἢ ἐναρτίως ἐχθ' τῆ περιφ-
ρεια, ὅτι ἢ τὸ ἴδιον γένος αὐτῶν ὑπερχει ἀλλ' ἢ κοινόν τι:
pulcritudo igitur inesse quidem & attribui Lineae rectae potest, at non quatenus est Linea, neq; etiam quatenus quantitas; sed quatenus est ens, quod primi philosophi subjectum est, transcendens fines Geometriae, uti clarissimi quique ejusdem Libri illustratores annotarunt. D. Thomas in comment.

13.

Quin etiam in libro ad Alexand. de mundo, quem Aristotelis esse inter alios (ut Süssretz ait) multos viros bonos;

bonos, Justinus Martyr, Verè μαγνὸν ὁ ἀξίωσις ἔ-
statur, memorabilis hæcce de DEO pulcerrimo senten-
tia reperitur obvia: Ταύτη καὶ ἡμεῖς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ
ἑαυτοῦ δύναμις ἡμῶν ὄντος ἰσχυροῦς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντι-
οῦτος, ζῶν δὴ ἀθάνατος, ἀεὶ ἔχοντος καὶ κατὰ τὸν
Mund. cap. 6.

14.

Satis benè profectò hæc dicta, uti ἔ multa in
eodem libro alia, propter quæ ipsa, quidam imprimis
(multos enim alios excipio) Aristotelimastyges eundem
ei potius detrabere conantur, quàm attributum relin-
quere: Certè δὲ ἡμεῖς ἐν τοῖς ἀποστόλοις σοφίας, qui-
bus etiam Philosophus quasi accrescens, multa adhuc in
posterioribus diviniora à naturali mentis lumine attin-
gere potuit ἔ conscribere. Franciscus Patritius in dis-
curs. Peripat.

15.

Hæc de Aristotele: aliorum hæc de re Philosopho-
rum sententia satis sunt obvia ἔ manifesta, quibus o-
mnes in id conspirare videntur, ut pulcritudinem non
corporeis tantum, sed ἔ in corporeis rebus certè attri-
buere ratione intelligantur; è quorum numero Plato-
nem nominamus, cum quibusq; suis assēctis Alcinoo,
Marsilio, Ficino, Plotino, Proclo; quibus accedunt
Diogenes Cynicus, Plutarchus: Cyrillus, item ἔ Au-
gustinus, ἔ c. Plato in Hipp. in Symposio. Luc. Symp.
in Phædro. ἔ alib. item in eundem Marsil. Ficinus. Al-
cinoos in Philosophia. Platonis. Plotin. libr. de pul-
critud. item de intellect. pulcr. ἔ in utrumq; commen.
Marsil. Ficinus. Diogenes citant. in fl. Melissa. Plutar.
in Symposio item de Com. præcept. Cyrillus lib. 5. in cap.
53. Esa. August. lib. de vera relig. c. 40. Francisc. Picol-
min. Ethic. gr. 1. cap. 5.

16.

Atq; hæctenus quidem de prima pulcri divisione:
utrum-

utrumq; verò & corporeum & incorporeum duplici rur-
sus discrimine secernimus; τὸ μὲν γὰρ καλὸν τὸ αἰώμιον
τὸν ἢ ἀκλιτὸν ἐστὶν αὐτὸ τὸ καλὸν, ἢ κλιτὸν τὸ μετέχον &
ἐκείνου & καλῆς, hoc est, pulcrum incorporeum vel increa-
tum est ipsum pulcrum; vel creatum, ab illo productum
ejusdemq; particeps.

17.

Primum igitur τὸ αὐτὸ τὸ καλὸν meritò conside-
ramus; cuius naturam sanè ita reconditam & a nostro
intellectu abstrusam meritò fatemur, ut ad eandem a-
nimus nostrum, perinde hebescere & caligare rectè ex-
clamemus, ὡς περὶ τὰ τῶν νυκτερίων ὄμματα πρὸς τὸ
φῶς & ἔχει τὸ μεσημεριῶν; quam certè ἰσομολόγησαν
ἰλως ἀνεξέλεγκτοι, non Philosophorum tantum, sed
ipsorum quoq; Theologorum consensu statuimus. Arist.
l. 1. Met. Maj. c. 1.

18.

Pulcrum enim hoc rectè à priori, in hoc vitæ cæ-
cere à nemine nostrum perspicere & cognosci potest: sed
(cujus typum quendam in Mose τῷ θ' ἑσάτω videmus)
per posteriora tantum nobis, hac corporis mole aggra-
vatis, attingitur atq; apprehenditur.

19.

Et quidem μεθ' ὅθεν ὡς ἀναλυτικῆς, quam Dioti-
ma illa Platonica γυνὴ ἢ μαθητικῆς, &c. Socrati suo, li-
cet ipsius Oraculi testimonio omnium in Græcia σοφω-
τάτων, hac tamen in parte discipulo, sapientissimâ certè
ratione ita demonstravit, ut tribus veluti processibus,
rem ipsam attingi posse convenientissimè docuerit. Plato
in Symp.

20.

Omninò scilicet per sensus initium debere fieri
meritò statuit, ut puta cum etiam è vulgari dicto: Ni-
hil in intellectu sit, quod prius non in sensu: quin
eodem respectu Philosophus quoque noster,
sensus

sensus ad acquirendam cognitionem maxime facientes,
visum singulatim se ligat, atq; auditum. Arist. l. 1. Met.
6. 1. item l. de sen & sensil. c. 1.

21.

Primum igitur omnium in Platone Diotima, in
Sympos. & Mars. Ficinus ad idem, δὲ ἐν τῷ Φη, τον ὀρθῶς
ἰοῦσα ἰπὶ τῷ πρῶτῳ, ἀρχοῦ μὲν νεον ὄντα ἰεναι ἐπὶ τὰ
καλὰ σώματα, vult, inquam, eum qui summi pulcri
cognitionem & amorem acquirere sibi intendit, statim
corpora pulcra sepe contemplari: Neq; tamen unius a-
matorem fieri, ἀλλὰ τῷ ἐνοήσαντι κατὰ πάντα
τῶν καλῶν σωμάτων ἕρως, id est, sic advertentem om-
nium juxta pulcrorum corporum amatorem fieri.

22.

Hac enim ratione amatoriam erga unicum mo-
dò corpus vehementiam facile aliquis rectè sentiens re-
mittere, & ut inibi eadem loquitur, ἐνὸς τὸ καλὸν
σμικρὸν ἠγέσασθαι, id est, parvipendere inceperit. Plat.
in Symp.

23.

Atque hic quidem primus est processus; quem
alter insequitur, ad animi pulcritudinē in rebus crea-
tis considerandam directus, de qua præclare eadem Dio-
tima; μετὰ ταῦτα τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κατὰ πρῶτον
ἠγέσασθαι, τὴν ἐν τῷ σώματι; ὡς ἐκείνη ἐπιφάνης ἐν τῇ
ψυχῇ πρῶτον, καὶ ἐὰν σμικρὸν ἀνθρώπου ἔχη ἕρως ἐν αὐτῷ καὶ
ἕρως. Plat. in Sympos. & Mars. Ficinus in eod. Plotin. de
pulcritud. & l. de intell. pulcrit. utring; Mars. Ficin.

24.

Hanc igitur animi pulcritudinem distinctis ibi-
dem modis inquirere & contemplari jubemur, videlicet
ἐν ταῖς λόγοις, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ νόμοις;
μετὰ ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν ἐπισήμων ἀγαγῆναι.

25.

Qua ipsa etiam processus vice ita expedita, ἐπὶ
50

τὸ πολὺ πέλαγος, i. e. in profundum pulcritudinis pe-
lagus immergere sese τὸ φεικάλον jubet Diotima, ubi
confirmationem suam, ipsius confortationem indies ma-
jorem capiat & acquirat, εὐσθέει (verba enim ipsa ele-
gantissima sunt) ἐπαύθαι ἢ ἔτι καλῆς τῆς κατὰ τὴν π-
ρὸ ἐπιπέδου μίαν τοιαύτην, ἢ ἔτι καλῆς τῆς κατὰ τὴν π-
ρὸ nec tandem corroboratus ita, probeq; instructus, illam
jam unam, ipsius pulcri scientiam intueatur. Plat. in
Symp. & in Pbædr. & in Phædon. & c. Plotin. lib. 5. u-
troq; de pulc. & Mars. Ficini. in utrumq; comment.

26.

Hæc igitur illa est in Platone à posteriori cogno-
scendi, τὸ αὐτὸ τὸ καλόν, via ac ratio, quam eandem
quoq; Platonius Plotinus, & cum hoc Alcinous, Mars.
Ficinus & Proclus confirmant; D. Thomas l. 1. contra
Gent. c. 13. ex Damasceno lib. 1. de fide cap. 3. quin et-
jam, ut de sacris hinc nihil attingam, D. Thomas, Da-
mascenus, Gregorius, & c. idem sanè unonobis quasi ore
inculcant. Greg. l. 26. Moral. c. 8. & l. 27. Moral. c. 2.
Augustinus l. 11. de civit. c. 4. Nazianz. Orat. 2. de Theo-
log. ubi exemplo citharæ utitur. Item Arist. lib. 12. Me-
taph. cap. 2. & c. 10. & l. 1. Metaph. c. 3. & 4. lib. de
Mund. passim.

27.

Huc enim, secundum Plotinum, ille potissimum
tendit, qui vero pulcritudinis amore trahitur, verusq;
est Philosophus, ut sanè non secus ac amator intensissi-
mus, circa pulcrum vel vehementissimo partus cujusdam
labore vexetur; neq; tamen in corporeo acquiescit: sed
ab hoc ad animi pulcritudinem, atq; inde rursus ad cau-
sam ascendit eorum, quæ in anima sunt, pulcrorum;
donec tandem ad primum usque perveniat, quod à seipso
est, pulcrorum omnium pulcerrimum.

28.

Inventum igitur atq; ita rationaliter per rerum
D crea-

creatarum pulcritudinem cognitum pulcrum, & το (inquit in Platone Diotima) ἰκένω ἔδῃ ἐνεκα καὶ οἱ ἕμπεροὶ
θεοὶ πάντες πάντοι ἦσαν, h. e. illud ipsum est pulcrum, cuius
sanè gratia, verus Philosophus, alios omnes in conside-
randis nimirum pulcris aliis, laboras antea suscepit.

29.

Neque verò videri hinc volumus, quasi caco adhuc
quodam errore, Ideas illas monstroso nomine confictas,
communes scilicet quasdam ἔ separatas individuorum
formas seu species ad has, veluti ad effigiem producto-
rum, statuere aut stabilire modò occeptemus. Eas enim
firmis ab Aristotele φιλαληθείας nomine ἔ officio ar-
gumentis expurgatas, ἔ refutatas unice tenemus. Arist.
i. 1. Ethic. Nicom. c. 6. item l. 13. Met. c. 4. ἔ alib.

30.

Simpliciter autem nihil aliud, per τὸ αὐτὸ καλόν, Me-
taphysicum dictum ἔ intellectum volumus, quam Deum
ipsum, qui ex Iamblichō est, τὸ πρῶτον ἐν, ὁ ὄντις ἐν πάντων
Ψυχῇ ἐν καὶ πάντων, omnis unitas, bonitatis ἔ pulcritudi-
nis fons simplicissimus ἔ auctor autorq; immutabilis.

31.

Æternum hoc pulcrum rectè Platoni describitur ἔ
πρῶτον μὲν ἐστὶ ὄν, καὶ ἔτε γινόμενον ἔτε ἀπολλύμενον, ἔτε
αὐξανόμενον, ἔτε φθίνον, τὸ ἀπληρὸς καὶ τε ἀληθὲς τὸ καλόν,
αὐτὸ καὶ ἑαυτῷ, μεθ' αὐτῷ μονοφθές ἀεὶ ὄν, εἰλικρινές, κα-
θαρόν, ἀμείβον, αὐτὸ τὸ θεῖον, τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλὰ ἔ
καὶ εἰς μετέχοντα τρόπον τινα ταῖς τῶν ὄντων γιγνομένων τῶν
ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων μεθ' ἐκείνου μετὰ πᾶσι καὶ μετὰ ἑ-
λαττοῦ γίγνεσθαι, μεθ' ἐκείνου μεθ' ἐκείνου. Plato in confid. Plot.
l. de intect. pul. ἔ in eum comment. Mars. Ficini.

32.

Lumine igitur solius intellectus; ἔ eo quidem, ἢ
λογικῷ, i. e. rationali simpliciter in omnibus; ἢ θεολογί-
κῳ, hoc est, divino, in renatis spiritali fotu accenso, τὸ
αὐτὸ τὸ καλόν, comprehendendi potest ἔ videri.

Quod

33.

Quod sanè spectaculum adeò jocundum est, ut
verissime Diotimam dixisse censeamus, ἴαν ποτε ἴδης, ἔ
κατὰ χρυσίον τε καὶ ἰσθῆτα καὶ τὴς καλῆς ψαύδος τε καὶ
νεκρίσσης δόξης σοι εἶναι, &c. quin imò admiratione ju-
cta & voluptate plenus, salutariq; ut Plotinus loquitur,
stupore quodam impulsus, solius hujus aspectu utaris &
fruaris, & quaecunq; pulcra antea videbantur, penitus
rejecias & contemnas, Προφιλῆς ὑπάρχων καὶ τε ἀθανά-
τῳ. Plat. in Symp. Plotin. l. de pulc. utr. & Mars. Fi-
cin. in utroque.

34.

Neg, verò quilibet in pulcri hujus cognitionē devenire
potest: neg, quobis motu & habitu: sed quemadmodū So-
crates apud Platonem ad Agathonem animi virtute or-
natissimum, non nisi bene etiam ornatus accedere vole-
bat; ita quoq; ὁ καλὸς πικρὰ τὸ αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδέσθαι
καὶ μένον, i. e. solus etiam pulcher, ad ipsum pulcrum ap-
propinquare potest. Plat. in Symp.

35.

Ut ergo ipsum pulcrum est spirituale, & secundum
Platonem in desin. ἡς καὶ ἰσθῆτα αἰδῶ τῆς ἀγαθῆς φύσεως
αἰνῶν: sic quicunq; ad idem contendit, pulcher necesse est,
ut sit, non tam corporaliter, quam spiritualiter, & se-
cundum animum, de cujus nunc pulcritudine agemus.

36.

Alterum igitur incorporeum: sed creatū tamen, & ad
primo τὸ αὐτὸ τὸ καλὸν προμάνανσ pulcrū, spirituales
substantias, à Deo creatas, respicit, & sui in considera-
tione includit.

37.

Idq; desiniri ex Platone sic posse videtur; τὸ καλὸν ἐστὶ
ἢ καὶ ἴσθῆτα πνευματικὴ τελείωσις τὸ θεῖον ἀέριον &c.
καὶ τε ἀπὸ τὸ μετέχον ἵκεῖν τῆς καλῆς ἢ τοιαύτη. Plat.
in Symp. & Phædon. Mars. Ficinus in comment.

38.

D z

EM

Est autem creatum hoc pulcrum vicissim duplex,
aliud integrum & perfectum; aliud violatum ac vicissim
incoatum: Integrum ac perfectum illud dico, quod ut
divini pulcri radium semel sibi infusum concepit; ita
quoque sine labe in se eundem immotum & integrum reti-
net, estque tale pulcrum Angelorum πνευμάτων τῶν ἀφ' αὐ-
γῆς. D. Paulus ad Ebræos c. i.

39.

Violatum verò pulcrum anime humanae agnō-
scunt, quod videlicet corruptum per peccatum in homi-
ne ita fuit, ut exiguas tantum lucis suae scintillas re-
liquerit, quae deinceps excitatae, vicissim pulcri refor-
mationem, non absolute quidem perfectam: sed aliqua-
tum tamen in hominis anima restituunt.

40.

Summum igitur αὐτῶν τὸ καλὸν quicumque attinge-
re voluerit, de hujus in seipso pulcri & comparatione &
cognitione imprimis laboret, sibi que Apollineum illud: τὸ
γνώθι σεαυτὸν, habeat quam commendatissimum. Plu-
tarch. & Erasmus in adag.

41.

De utroque hoc munere, nempe pulcritudine ani-
mi comparanda eademque cognoscenda, dicendum videri-
tur: cumque in anima fieri utrumque debeat, ὁμολογῶν ὅτι δεῖ
εἰδέναι τὸς τὰ περὶ ψυχῆς, id est, necesse sane est aliqua-
de anima habere cognita. Arist. l. i. Eth. Nic. c. ult.

42.

Inprimis igitur illud ex Philosopho nostro in me-
moria revoco, quod in Ethicis ad Nicom. proponit & in-
culcat; τὸ μὲν ἀλόγον τῆς ψυχῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγον ἔχον,
id est, partem anime aliam sine ratione esse, aliam verò
rationem habere.

43.

Rursus verò, τῆς ἀλόγου τὸ μὲν εἶναι κοινῆ καὶ φυ-
σιολογικῆς, cuius sane κοινῆ τις ἀρετὴ καὶ ὅση ἀνθρώπινη φύσις
ἔχει:

ἕτερα: τὸ δὲ ὄλογον μὲν ἴσκει εἶναι, μετέχον μὲν τοῖς πᾶσι
λόγοις, ea nimirum ratione, quatenus ab eadem regi se-
patitur, eiq; obedit & obtemperat. Ibid.

44.

Pulcritudo igitur animi in discrepantia & pugna
consistere minime potest: sed solâ in concordia & equis-
sima ac iustissima illa facultatum anima harmonia; ut
his anima appetitiva Rationi Recta sese subjiciat; ὡς περ
& παλαιοῦ ἀριστοτέλους π. Proclus lib. de anima & dem.
ibid.

45.

Inde enim per utriusq; proprias virtutes, ἠθικὰς
καὶ Διανοητικὰς, ibid. illa postea animi existit pulcritu-
do, quâ præditus atq; ornatus homo, ἐπὶ το πολὺ πέλαι-
τος τέλει μὲν & καλῶ, καὶ θεωρῶν ποικίλως καὶ καλῶς
λόγους, καὶ μεγαλοπρεπῆς, τίμῃ καὶ Διανοήματι ἐν φι-
λοσοφίᾳ ἀθρόνῳ, ut præclare Diotima Socratis loquitur,
qui ipse inde edoctus, omnem monet virtutem, tam in-
tellectualem, quàm moralem, pulcram esse animi purifi-
cationem. Plato in Symp. Mars. Ficin. ibid.

46.

Hac igitur ratione, relatio & comparatio pulcro-
rum, in respectu ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὸ καλὸν institui potest, quàm
aptissimè; ita ut unumquodq; quò pulcrius, hac in pri-
mis parte fuerit, ipsi summo pulcro vicinius sit & me-
lius; quò sani respiciens in Protagor. Socrates ait. Τὸ
σοφώτατον κάλλιστον φαίνεται; ἐστὶ δὲ τῶν κάλλιστων ἡ
σοφία, hoc est, Sapiencia res omnium pulcerrima, ut
idem habet in symposio. Plut in Protag. & Phædon. item
in utriusq; comment. Mars. Ficinus.

47.

Quàm profectò mira & eximia pulcritudinis hu-
jus sit excellentia, præclare in epistolis Seneca, Epist. 116.
attigisse videtur; si, inquit, Boni viri liceret animum
inspicere, ὅ quàm pulcrὰν faciem, quàm sanctam, quàm
magni-

D. 2

magni-

magnificè lucideq; fulgentem eam intueremur : quippe
in quem lux prima, lumen infudit suum, insigniterq; ejus
animam lucidissimis radiis illustravit.

48.

Verum oculis corporis hæc animi pulcritudo com-
prehendi minimè potest : quin potius ea, quæ in corpo-
re oculis externis concipitur, licet splendidissima, hujus
ratione non vera: sed fucata, & quædam adulterina ap-
paret pulcritudo. Unica verò illa hoc, secundum Pro-
clum, privilegium habet, ὅς ἐστιν ὁ ἀποκρίσειεν τὸ καλὸν
& ἡγίαι ἐργασμιώτατον. Ex Platon. in Phædr. Proc. l.
de anima & demon.

49.

Sola itaq; mentis acies pulcritudinem illam attin-
gere & assequi valet ; præstantior utiq; rem præstantissi-
mam & quavis massa materiata longè splendidiorē,
idq; tum demum, ὅταν ἢ τῆς ἀνοίας ὀψις ἀρχεται ὁ-
ξυλαίπην, ἡδὲ τῶν ὀρμημάτων τῆς ἀκριβοῦς ἀγῶν ἐπιχρῆν.
Plat. in sympo.

50.

Id enim maximè inter externa atq; interna pul-
critudinis perceptionem, Plotinus advertit interesse,
quod corporeum pulcrum percepturus, extra sese fera-
tur. Incorporeum verò conspècturus, necessariò intra
seipsum referatur ac retrahatur : rectè siquidem Philo-
sophus ; καὶ ἢ ἐστὶν εἰδῆναι τὰν ἔδικαίς, μὴ ὄντα δι-
καιοῦ, μὴδὲ τῶν ἔμυσικῶν μὴ ὄντα μυσικῶν, ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ὀπιδίων. Libr. 10. Ethic. Nicom. 10. Camerar.
ibidem.

51.

Nemo igitur perfectè pulcritudinem percipere
potest internam, nisi eadem præditus, ad quam deinde
introraptus, jocundissima sui ipsius pulcritudine mi-
rum in modum delectatur, sincero τῆς φιλοφιλίας affectu
maximè nobilitatus. Plot. l. utroq; de pulc. & Marsi Fic.
Dupli-

52.

Duplicem enim ex Philosopho agnoscimus τὴν Φιλανίαν; alteram illam, qua homines ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ὅλοις τοῖς πάθεσι, καὶ τῷ ἀλόγῳ ψυχῆς χαρίζονται. Et hac maximè viciosa est, planè reprehèditur, quippe cum in terra animi sit deformitas, & fons, secundū Platonem, omnium malorū. Arist. l. 9. Eth. Nic. c. 8. & Pl. l. 5. leg.

53.

Alteram verò Φιλαντίαν dicimus illam, qua quis precipuam sui partem, mentem scilicet, maximè curat omnium, eamq; virtute & sapientia ornatam redditam, intrinsecus amat & admiratur; quam ipsum Delphicum vicissim illud γινώσκοντα respicere & maximè laudabilem esse arbitramur.

54.

Atq; hac quidem de incorporeo creato, animoq; hominis infuso pulcro; quod ipsum tamen nunquam in hac vita absolute perfectum esse posse: Socrates enim Platonius vidisse, hisq; prodidisse legitur verbis: ἀνθρώπων σοφώτατος πρὸς θεὸν πιδηκὸς φαίνεται καὶ σοφία καὶ κάλλος καὶ κατὰ τὸν ἄλλοις πᾶσι.

55.

Corporeum nunc pulcrum aggredimur; quod in rebus haeret corporeis & exempli in primis analogici causa hinc inde ab Aristotele nostro citatur atq; adducitur uberioris κατὰ τὴν ἐπιπέδου ὑλῆν, intellectus gratia.

56.

Ejusdem idem μέγιστα τὰ εἶδη tria expressè assignat, Arist. l. 13. Met. c. 3. nimirum. 1. Τάξις, hoc est, ordinem: 2. συμμετρίαν i. e. condecentiam, ex Cicerone, vel commensum ex Vitruvio, licet nomine carere apud Latinos Plinius opinetur. 3. Τὸ ἀειρομένον i. e. definitam quantitatis molem & legitimam: Et tres quidem hasce species, μάλιστα τὰ μαθηματικὰ ἐπισημασθεῖς, ibidem attestatur, contrariumq; dicentibus notā & ψευδὴς expressè inurit.

D 4

Scalig.

57.

Scaliger eo in loco Philosophum docere ait, τὴν
τάξιν καὶ τὸ ἰσομενόν, duas esse maximas symmetriae
species, quod textui minus conveniens videtur, quin imò
sensui Aristotelico potius repugnans. Scalig. exerc. 300.
S. 2.

58.

Etenim parvis pulcritudinem denegat, symme-
triam tamen a partibus eisdem verbis concedit; in qua si
jam maximè τὰς τάξιν καὶ τὸ ἰσομενόν adesset, parvi con-
tra Philosophum etiam forent pulcri, & contra omni-
um opinionem justam in se quantitatis molem haberent.
Arist. l. 4. Eth. Nic. c. 3.

59.

Porro pulcritudinem corporis, ubi Philosophus
ὡς ἐν συνολῷ cum sanitate ejusdem ac Robore conside-
rat, sic inquit: ὁ δὲ κάλλος τῶν μελῶν τις συμμετρία δὲ
καὶ ἰσότης, sed secundum Scaligeri iudicium, crassiusculè.
Arist. l. 3. Topic. c. 1.

60.

Verum rem ipsam pro loci illius & doctrinae ra-
tione si exactè expendamus, satis eruditè Philosophus
inibi loquitur; & quidem causaliter, utputa quia ejus-
modi membrorum condecencia & convenientia ὡς συνολῷ
πρὸς ἕνα, non tamen solum & unicum, pulcritudinem
concitatur; quo etiam respectu eam ipsam, non secus ac a-
lias corporis virtutes ἕνα ἐν τῷ πρὸς ἕνα ἔχει, alibi
Aristoteles asserit. Arist. l. 7. Phys. c. 3.

61.

Ita igitur pulcritudo rectè quidem symmetria di-
citur, recto modo in sensu accipiatur, causali nimirum,
non formali & proprio, in quo sanè pulcritudo minimè
symmetria dici potest, cum potius qualitas sit ex apto
partium ordine, qualitatum temperatura, quantita-
tisq; modo convenienti dependens, unde tamen non re-
ipsa

ipsa, sed ratione tantum, veluti ἰδίων ἑκάστων, à proprio & primo suo subjecto, secerni potest & distingui.

62.

Id quod & ratione satis evidenti & analogia quadam Aristotelica ostendi non incommode potest: quippe ipsam pulcritudinem sensibilem esse in confesso habetur apud omnes; sensu autem symmetriam percipi nemo facile asserere valebit, cum id superioris οὐνάμματος καὶ διονοίας sit officium; ex quo certè consequitur pulcritudinem corporis sensu perceptibilem, haud posse esse ipsam symmetriam. Arist. l. 2. de anima c. 2.

63.

Ut igitur illa corporis virtus, quam cum hac non semel Philosophus συγκελικῶς considerat, sanitas nimirum, quadam corporis per & propter justum & naturae conveniens temperamentum, est perfectio (virtus enim id, in quo est, perficit): sic quoque pulcritudo, quadam ejusdem corporis, per & propter aptum ordinem, convenientem quantitatem, justamque symmetriam, perfectiva qualitas merito existimatur.

64.

His ita perspectis ex mente Philosophi, & quae cum eadem convenit, rei ipsa veritate, sic definimus corporis pulcritudinem: καλῶς ἔσιν ἢ πρὸς ἕξασθαι & σώματι τειρόμενος καὶ τὴν τάξιν καὶ συμμετρίαν καὶ τὸ εἰσφέρειν. Arist. l. 13. Met. c. 1.

65.

Est autem corporis pulcritudo, alia absolute, & omnibus modis perfecta, alia verò imperfecta, & secundum quid; cujus mensura quasi & iudex atque index, ipsa est perfecta; Rectum enim obliquum etiam suum indicat, & in imperfecto defectum ostendit perfectum.

66.

Quemadmodum primariam potius, & omnibus modis perfectam Philosophus demonstrationem, imper-

D S

fecta

fecte deinceps facile indicatricem, definire voluit: ita quoque allatam istam corporei pulcri definitionem, perfectum imprimis respicere, protestamur. Arist. l. 1. poster. an. c. 2. Zabarell.

67.

Utrumque autem vicissim dupliciter ponimus distinctum, τὸ μὲν ψυχρὸν: ἔστι δὲ ἀψυχρον, h. e. aliud animatum, aliud inanimatum, quod ipsum rursus, vel est φυσικὸν Naturale, vel τεχνητὸν artificiale. μὴ μὲν τῶν ἄψυχων. Arist. l. 2. Phys. c. 1. § 7.

68.

Perceptio horum pulcrorum propriissime sic dictorum, per pulcerrimum anime sensum administratur, qui est ἡ ὄψις: quibus accedunt analogice sic appellata pulcra, quae ipsa per alterum, ut dignitate ita explanatione, apud Philosophum proximum sensum, qui est ἡ ἀκοή, auditus, percipiuntur.

69.

Visu igitur pulcrum corpus percipitur aut alienum, sive animatum illud sit, sive inanimatum, et hoc iterum seu naturale seu artificiosum; aut nostrum ipsorum, quod utrumque per speculum: distinctio tamen modo et diverso fieri dicimus.

70.

Speculum enim illud duplex est, τὸ μὲν φυσικὸν: ἔστι δὲ τεχνητὸν, h. e. Naturale, ab ipsa natura compositum et constitutum; atque artificiosum, ad naturae imitationem arte fabricatum et elaboratum, et hoc quidem inanimatum prorsus, illud vero vel animatum vel inanimatum.

71.

Inanimatum speculum natura nobis in gemmis quibusdam, in aqua immobili et placida aliisque similiter ostendit: (Virg. Eclog. 2. Nuper me in littore vidi.) Animatum, quod imprimis hoc loco respicimus, est in animato corpore oculus, in quo parti pellucenti nigrorem quon-

quendam à natura subjunctum deprehendimus, e quo in
qui pupillam inspiciunt, ad sese resilire velut faciem ani-
madvvertunt: Et huc illud pertinet, quod vulgò non
ineptè dici solet, ut speculum oculus est artis: ita ocu-
lum esse naturæ speculum. Alhaz. 35. n. 1. Vitellio 3. & 4.
p. 3. perspect. comment. 29. p. 1.

72.

Artificiosum autem speculum arte ad solertem na-
turæ imitationem ex Chalybe vel Vitro, argento aut
plumbo obductis fieri consuevit, in quo ipso: ope tamen
speculi naturalis, non tam aliorum, quam nostram ipso-
rum faciem intueri visusq; contingere possumus, & eadē
quidem visione, quæ καὶ ἀνάκλασις, hoc est, per refle-
xionem fieri Opticis dicitur ac docetur.

73.

Atq; hic quidem usus artificialium speculorum primus
est, & universali naturæ intentioni convenientissimus: in
quo tamen subtilis Artis solertia minimè acquiebit: sed
alios adhuc admiratione dignissimos per specula sua effe-
ctus edere concepit, quos brevitate causa, duplices esse
adnotamus, Ethicos nimirum & Mathematicos.

74.

Ethicam speculi artificialis contemplationem &
utilitatem Socrates imprimis intellexit, suisq; in discipu-
lis maximoperè urgere consuevit, quibus, Apulei & Plu-
tarchi in conjug. præcept. testimonio sæpè speculū intue-
ri præcepit, turpesq; formæ viciū morum virtute corri-
gere, formosos diligenter curare, ne pulcritudinem ex-
ternam pravitate contaminent interna, jussit. Id quod
apud Senecam suavissimè profectò ac gravissimè explica-
tum denuò legimus: idem verò & fœmineo sexui, for-
mæ imprimis studiosissimo accommodatum hoc modo ac-
cepimus, ut speculum virgo vel quævis matrona intuens,
si deformis sit, quid sibi dicat ipsi, essem, ubi deesset pu-
dicitia? sin forma; quam inferat, siam, si adsit pudicitia.
Quod

75.

Quod ipsum quoque advertens Isocrates, rectè & venustè eum, qui pulcro quidem præditus sit corpore, animo autem malo ac perverso, bonam quidem, ait, habere naturam, malum autem ejusdem gubernatorem: Unde Diogenes formosum, & externam ob corporis formam, amatum adolescentem acclamans, quin ait, operam tuam, adolescens, ut corporis amatores ad animum transferas.

76.

Mathematica, vel ut magis dicam propria Geometrica speculi utilitas illa est, quam alicubi quidem aliqui attingere videntur, expressè verò & exquisitè singularibus capitulis clarissimus P. Apianus, & ex hoc D. Taisnerus aliq. edocent, quàm proposita aliqua magnitudine materiata, ejusdem quantitas, notà & certà quadam mensurà, aptè inquire potest, & inveniri: de qua alibi potius, quàm hoc loco agendum.

77.

Hic itaq. hæc de artificiali speculo sufficient: quod ipsum tamen nihil præstare posse videtur sine interveniente speculi naturalis ope & opera; idq. oculum esse diximus, quo ipso pulcritudo corporea vel simpliciter comprehenditur, vel mistim.

78.

Simpliciter quidem, ubi à visu simplex fit comprehensio formarum, ut eruditè Vitello loquitur, visibilibus, animæ placentium: Mistim verò ubi, ex ejusdem & omnium aliorum optidorum sententiâ, conjunctio quædam & commistio sit plurium visibilium intentionum; justam quandam & convenientem ad se invicem proportionem habentium. Alharez. 2. p. 59. Visellio l. 48. p. 4.

79.

Neg. hinc silentio planè involuendum censeo, specierum visibilium numerum, quem longè latius optici quam

quam Physici in suis περὶ ὄψεως speculationibus exten-
dere inveniuntur, adeo quidem, ut harum viginti enu-
merare soleant, omnes ad pulcritudinem suo modo per-
cipiendam facientes, quales sunt: Lux, color, situs, Re-
motio, appropinquatio, numerus, motus, figura, cor-
poreitas, continuatio, divisio, asperitas, planities, per-
spicuitas, spissitudo, umbra, tortuositas, obscuritas, si-
militudo & diversitas.

80.

Harum igitur omnium vel simplicium vel pluri-
um apta mixtione, eaq; anima placenti conjunctarum,
perceptione pulcritudinem corporis visus comprehendit;
id quod tamen indistincte nolim accipiatur: sed pro rei
corporeae conditione & varietate determinate: quippe
non quilibet color, nec lux qualibet, aut situs quicumque,
&c. in quolibet corpore pulcritudinem oculo represen-
tat: veluti nec qualibet ipsarum intentionum commixtio,
sed quae concinnam animoq; pergratam & convenien-
tem corradiationem includit.

81.

Sic igitur se ad visum habet, quodcumque oculis
pulcrum corporeum percipitur: restant illa, quae audi-
tui pulcra applicantur, eaq; rursus vel naturalia sunt vel
artificialia.

82.

De Naturalibus, ut initio dicamus, illa sic nun-
cupamus, quae à natura à corporibus pendent, vel ina-
nimatis, ut οὐρανός, vel animatis, ut ἡ ψυχὴ; ἐστὶ γὰρ ἡ
ψυχὴ φύσις σημαντικὸς ἀπὸ τῆν ὁληγὴν & αἰσθητικὸν
αἰσθητικὸν ἰπὸ τῆν εἰς τὸ τοῖς μερῶν ψυχῆς περὶ τῆν κα-
τασκευὴν ἀεθροῦ, secundum Philosophum, in libris Phy-
sicis. Arist. l. 2. de Anima c. 8.

83.

Pulcra igitur vox est illa, quae βαρῆτος, inter
acutum & grave mediam quandam ἀκρότητι qualitatem
offert:

offert. Utrumq; enim veluti extremum quoddam informe
et inconcinnum problematica ponit Philosophia ἡγήσατο
ἵππov ἐτι τοὺς οὐκ ἔστι βέλτερον, id est, deterius adhuc acutum,
quàm grave. Arist. probl. sect. 19. p. 33. item ead. sect.
prob. 26. &c.

84.

Artificialia verò pulcra, quod ab arte vicissim ad
Naturam imitationem fiant, et administrantur, sic di-
cuntur; suntq; vel simplicia vel composita; Et utraque
rursus triplicia, ἢ ἁπλοῦς, ἢ σύνθετος, ἢ μίξις: A-
rist. Rhetor. ad Alexand. cap. 24. Rhetorica enim Ora-
tio pulcra dicitur, et in eadem pulcræ dictiones, qua-
lis Scaligero minimè censetur vox, Romulus et Hierony-
mus; &c. sic versus pulcros et carmina pulcra; ita de-
nique sonos et consonantias atque cantiones pulcra ag-
nominamus, idq; ratione quadam dicendi analogica.
Horat. in art. poet. prin. Arist. in probl. sect. 19. pag.
20. et prob. 34. &c.

85.

Hactenus pulcrum ipsum triplici quidem gene-
rali discrimine distinctum consideravimus; quam ipsam
Philosophicam ἀρετὴν priusquam finiamus, de conse-
quenti ejusdem adjuncto, et opposito tandem contrario,
pauca subjicere non intermitteremus.

86.

Pulcri igitur consequens est ἡ χάρις, cuius vo-
ce, ut eruditè Piccolomineus adnotat, Ethic. gr. 8. cap. 43.
aliàs benevolam superioris alicujus erga inferiorem, fa-
vorem ac dilectionem significamus; aliàs beneficiorum
prono animi amore alicui sine ullis intervenientibus me-
ritis exhibitionem; aliàs etiam officiorum præstitorum
justam et debitam retributionem indicamus.

87.

Hic verò Gratia appellationem pro eo venusta-
tis lepore accipimus, qui proximam quadam cum pulcri-
tudine

tudine coherentia conjunctus, ejusdem veluti est perfectio.

88.

Licet igitur artissimo quasi fœdere & vinculo pulcritudini cohereat Gratia; minimè tamen ob id plane una atq; eadem cum eadem reputanda fuerit: sed convenienti discretionè altera ab alterâ diligenter distinguenda.

89.

Est quidem ipsa Gratia, uti & pulcritudo, tum increata DEI scilicet summi, qui & hujus & illius fons est, atq; origo substantialis: tum creata in rebus creatis; in quibus, secundum Platonem, quicumq; gratiosum aliquid & pulcrum admiratur, rectèq; diligit, non id: sed DEUM in eo radiantem & nitentem suspicit atque admiratur.

90.

At verò non sanè, quemadmodum in creatis omnibus pulcritudo inesse potest, ita quoq; gratia: verùm solis hæc naturis Angelicis & hominibus ratione præditis contingere potest, verèq; attribui.

91.

Estq; eadem in hominibus vel perfecta, cum pulcritudine perfecta artissime conjuncta & copulata; vel imperfecta, qualis etiam inesse potest iis, qui minus pulcri, & tamen in gestibus, moribus, & actionibus, &c. venustos sese exhibent.

92.

Unde profectò non exiguam cum virtute morali cognationem illa ipsa habere videtur: hancq; expressè etiam parvis statura hominibus attribuit Philosophus, quibus aliàs externam tamen adimit pulcritudinem, ubi inquit: ὡς πρὸς καὶ τὸ ἐν μεγάλῳ σώματι; οἱ μικροὶ δὲ ἀσθεῖς καὶ σύμμετροι καλοὶ δὲ εἶναι, Arist. Ethic. N. lib. 4. cap. 3.

Adjun-

93.

Adjunctum autem utriusque & Gratiae & pulcritudinis, secundum magis tamen & minus est το φιλανθρώπου, hoc est, amabile, Camer. lib. 8. Ethic. c. 2. Mirum enim & haec, & illa imprimis, si atque virtute in sui amorem & admirationem rapit & allicit omne id, quod modo cognoscere utrumque incipit. Alias enim recte Poëta:

————— Ignoti nulla cupido.

94.

Ratio autem ejusmodi ad sese alliciendi roboris & virtutis in utraque est divini fulgoris excellentia, pulchris & Gratiolis impressa; cui accedit deinde propria hominis, imprimis Philosophi in seipsum applicatio. Plotinus lib. de pulcritud. Mars. Ficinus.

95.

Quemadmodum enim, ut recte Plotinus lib. de pulcritud. habet, probo sane viro ingenua virtutis indoles in juvene apparens jucundissima contingit, idque ob id, quod verae virtuti, quae intus est, consonet: ita quoque generaliter loquendo, pulchritudo & Gratia animo maxime consentiens nostro, & ab hoc neutiquam aliena eundem, ubicunque occurrit, commovet, valideque incitat atque exuscitat.

96.

Atque hinc sane facile patere potest, minime violentum esse pulchri ejusmodi appetitum: sed spontaneum cum cognitionis adjuncto desiderium, id quod aperte etiam Philosophus noster in suis ad Nicomach. Ethicis asserere reperitur: εἰδὲ πῶς τὰ ἡδέα καὶ καλὰ φαίνονται εἶναι; ἀναγκάζει γὰρ ἕξω ὄντα; πάντες ἂν εἴη ἕτω βίαια. &c. Arist. lib. 3. Eth. Nic. cap. 1. Fr. Piccolomin. gr. 2. Eth. cap. 17.

97.

Tandem ipsum pulcro repugnans contrarium

τὸ αἰχρόν ἴσθι, hoc est, turpe & deforme, quod paucis
sanè describens Plato in Symposio, esse ait ἀάρετος ἢ τὸ
κατὰ τὸ θεῖον, hoc est, ab omni eo, quod divinum est,
dissonum & alienum; Estq; aliud incorporeum & spiri-
tuale, aliud verò corporeum.

98.

Rectè autem ex Mars. Ficini sententia in com-
ment. Plotin. lib. de pulcritud. Pulcritudo materia qui-
dem fit peregrina, forma autem quasi nativa & maxi-
moperè conveniens. Sicut enim materia, dum forma-
le nonnihil ab anima mutuatur, fieri formosa ac pul-
cra videtur: ita vicissim anima, dum informe aliquid
accipit à materia, fit deformis: Quae ipsa cum sale Phi-
losophico rectè accepta, verissima & Aristoteli maximè
consentanea esse, neutiquam inficiamur.

99.

Porro deformitas vicissim corporea, visu inpri-
mis percipitur, & quidem tum è singulis visibilibus specie-
bus, tum ex earundem inter se conjunctione & commi-
ssione, sed inconvenienti & asymmetra. Albaze in opt.
60. pag. 2.

100.

Id quod innuere non obscure voluit Opticus cla-
rissimus Vitellio, 148. pag. 4. ubi turpidinem ait, à visu
comprehendi, quando intentiones sensibiles, neq; per se,
neque ex conjunctione ipsarum ad invicem, pulcritudi-
nis aliquam concinnitatem animæ placentem procreare
valeant.

101.

Hac igitur in presentia sufficiant; quae si minis
pulchrè de pulcro omnia dicta fuerint, pulchrè tamen à
pulcris pulcerrimarum artium studiosissimis amatori-
bus, quos Graecorum nomine φιλονεικὸς saluto, accipi
E posse.

posse nullus dubito. Rectè enim & prudenter illud dicitur; Officium promptum vicio damnoſe verti nemini debere, omnemq; actum ab agentis intentione judicandum. Dn. Camerar. in comment. lib. 1. Ethic. Nic. 8. pag. 57. sed & si quis: quemadmodum test. ap. l. 1. si servus; quod verò de furt. l. 1. c. ad. 1. cor. de sic.

PROBLEMATATA.

I. Grammatica.

I.

- A**N rectè secundum Manutii sententiam scribatur Exhodus, Synhodus, cum aspiratione nota, nec ne?
2. An in Mercuri, Virgili, &c. penultima natura correpta brevi quoque pronuntiatione sit efferenda, an verò longa?

II. Logica.

1. An conversio simplex in omni pronuntiatione negativa locum habeat, & ob id etiam in hac: Nullus senex erit puer?
2. An premissæ duæ, sint syllogismi causæ efficientes, an verò materiæ ejusdem?

III. Rhetorica.

1. An Rethorica, uti Logica sit instrumentum generale, nec ne?
2. An Orationis, an Rationis nomine Rhetorica sit ars λογική;

IV. Metaphysica.

1. An ut summum bonum, ita statui debeat summum malum, nec ne?
2. An beata hominis anima, à corpore soluta, ejusdem præsentiam desideret, nec ne?

V. Physica.

I. An

1. An corpus edere & bibere rectè dicatur, nec ne?
2. An vespertilio sit animal volatile, an gressile, an reptile, an saltatile, 1. histor. animal. c. 1.?

V I. Mathematica.

1. Utrum circulus in fieri, an in facto suo sit mirabilior?
2. An unitas ut punctum, sit indivisibilis, nec ne?

V II. Ethica.

1. An, secundum Poëtam, forma viros neglecta deceat?
2. An quis in seipsum justus vel injustus esse queat, nec ne?

V III. Politica.

1. An relictis à mortuis in bello filii, publicis civitatis sumptibus sint alendi, nec ne?
2. An nothi, cives sint dicendi, nec ne?

I X. Oeconomica.

1. An fœminis, utputa juxta Philosophum, imperfectioribus, pro sui perfectione optata, cujusq; ornatus acquisitio à maritis concedi debeat, nec ne?
2. Utrum ager $\tau\epsilon\iota\pi\omicron\lambda$ secundum Homerum: an $\tau\epsilon\tau\acute{\alpha}\pi\omicron\lambda$ secundum Virgilium, sit melior?

Auctarium VALENTINI HARTUNGI. DEUS.

Quis tantam numeris vim credat inesse, latente,
Ut monstrent summum sub ratione DEUM?
Unicus in Trino DEUS est, & Trinus in uno:
Aptior est numeris copula nulla suis.
Namque ut ab uno omnis numerorum nascitur ordo:
Nominis & tamen hoc hujus honore vacat:
Sic etiam magno quidquid viget orbe, creatum,
Est à, principio qui caret, omne DEO.
Et veluti Numero deprènditur illud in omni,
Vi propria occultum semper habere locum:
Sic DEUS in nulla mundi non sede potenter
Quodq; videmus, adest, quòq; movemur, adest.
At numerus certo ternarius ordine primus
Qui, dici ut verè sic mereatur, habet.
Primus perfectam concludit ut ipse figuram,
Quam triplici nexu linea ducta facit.
Sic perfecta salus à duplici numine nobis
Simplicis existit, non aliunde, DEI.
Nunc tu tergemainam numerandi fonte figuram,
Junge, venit laterum Pyramis inde trium:
Hæc quocung; modo, varia & ratione locata,
Dissimilis nunquam cernitur esse sui.
Omne latus triplex nam possidet angulus. Unum,
In summa jungens omnia parte micat.
Scilicet æternum non commutabile Numen,
Deterius demto nescit habere modo.
Illa informe in eodem ceu sub imagine monstrat,
Inq; triformi iterum Numine Numen idem.
DEUS

DEVS SOLVS ET VNVS
MUNDI AUTOR AC GU-
BERNATOR ET CON-
servator.

S Calig. l. 1. de caus. plant. c. 26. Non est prater-
seunda sententia divini Viri, oias ad ō ΘΕΟΣ
ἀγῶ τὰς ᾠγας, prout DEUS tempora statuerit. Ut
DEUM etiam quotidianorum operum agnoscat ef-
fectorem. Tantum abest, ut Aristotelica neget. DE-
UM esse totius efficientem causam. Sed nos ex in-
comparabilis præceptoris sententia fusiùs & acutiùs
in Exetoricis exercitationibus.

Perfectio & æternitas.

Lib. 4. ib. cap. 4. Nihil perfectum præter solum
DEUM. l. 1. de plant. c. 29. Jamblichus de anima
nostra loquens principis: Intellectus, inquit, divinus
dat esse animæ nostræ illa ipsa intellectione, quàm sc.
habet essentialem. Quare animæ ipsius esse quod-
dam, sit propensio naturæ ejus, ad intelligendum
DEUM. Si enim DEUS DEIq̄, à DEO intellecti ef-
sentia unum est & nihil aliud, quàm DEUS: atq̄
ea quidem reflexio fiat sine motu, loco, tempore:
nostrumq̄, esse sit per illam intellectionem; tamdiu
actū erimus, quàm diu DEUM intelligemus.

Dilucidatio.

Ibid. p. 32. Quin cœlestes animi, cùm DEUM
intelligunt, perficiuntur. Ac tametsi non mutantur.
Quia perpetuant æqualiter intellectionem; propter-

ea tamen, quod aliunde accipiunt, unde dependent,
dicuntur ab eo sic affici.

Essentia & Natura.

Lib. 1. ib. p. 41. Est DEUS idem in se & ab se & per
se & propter se intellectus, & voluntas una & u-
num. Unde ex intellectu fecundo voluntas gigni-
tur, utriusq; consensu. Quia unus est in uno, unus
procedit Spiritus. Spiritus ille ineffabilis omnia
complens, omnia Ens, omnia esse faciens. Unum
verò sunt, eò quod principium habent nullum. Esse
enim principium illud, hoc ipsum, quod DEUM esse
dicimus. In aliquo igitur tandem acquiescamus, quod
sit hoc, quod ab alio non prodeat, quod in aliud sibi
simile non exeat. Quippe nihil extra id, quod totum
est: qui est omnia: extra quem nihil.

Dilucidatio.

Pag. 88. ib. in fol. Videntur propter hominem
facti cæli. Verum DEUS absq; ullo medio ac de
plano fecit hominem. Qui tamen homo neutiquam
DEI finis est: sed sui ipsius DEUS. Quanquam,
ut & acutè simul & piè magis loquamur, neq;
principium DEUS ipse sibi, neq; finis est. In quo
neq; pars, neque motus, neq; medium, neq; extre-
mum, neq; ingressus, neq; exitus ullus est, neque
quidquam aliud, nisi hoc unum, IPSE. Unde præter
antiquorum piam diligentiam nomen illud ineffa-
bilis effinximus auct. A. G.

Alia.

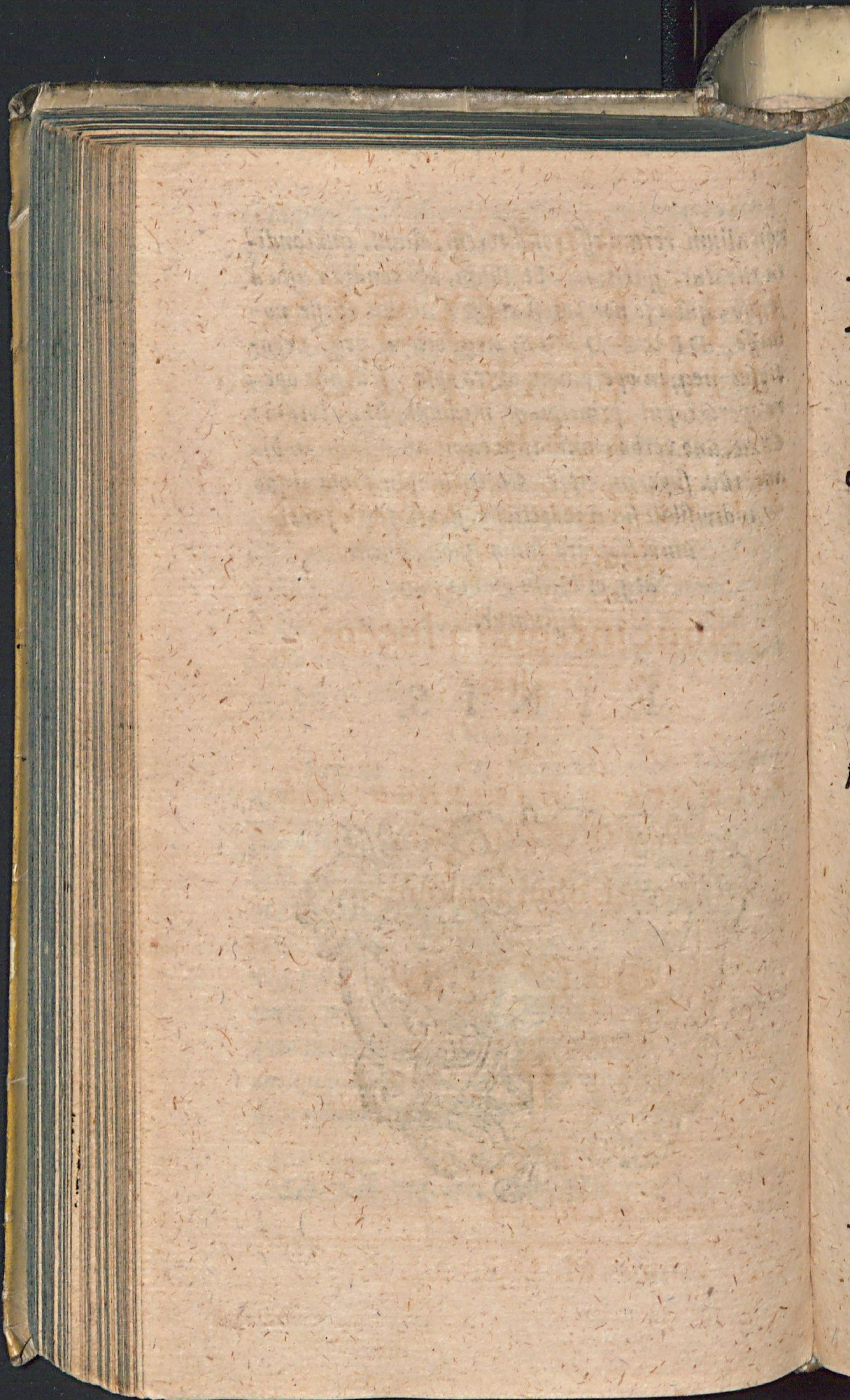
Lib. 2. ib. pag. 131. Non dubito vos existimare,
non

non alium rerum esse conditorem, alium, qui condi-
ta tueatur, spiritum. Et illum, ubi condidit ista à
seipso; qui a se non potest abesse: ab his abesse no-
luisse DEUS DEUS, neq₃ otiosus neq₃ nego-
tiosus neq₃ in opere, neq₃ extra opus: sed sine ope-
re operis caput, principium, medium, finis, totum:
Et ut, uno verbo omnia tum expleam, tum ambi-
am, tum superem, Ipse. Cujus simplicissima atque
indivisibili sui intellectione, sicuti facta sunt
universa: ita suum quoq₃ finem
atq₃ ordinem omnia nan-
ciscuntur.

FINIS.

Uing IV A 220

ULB Halle
003 128 660

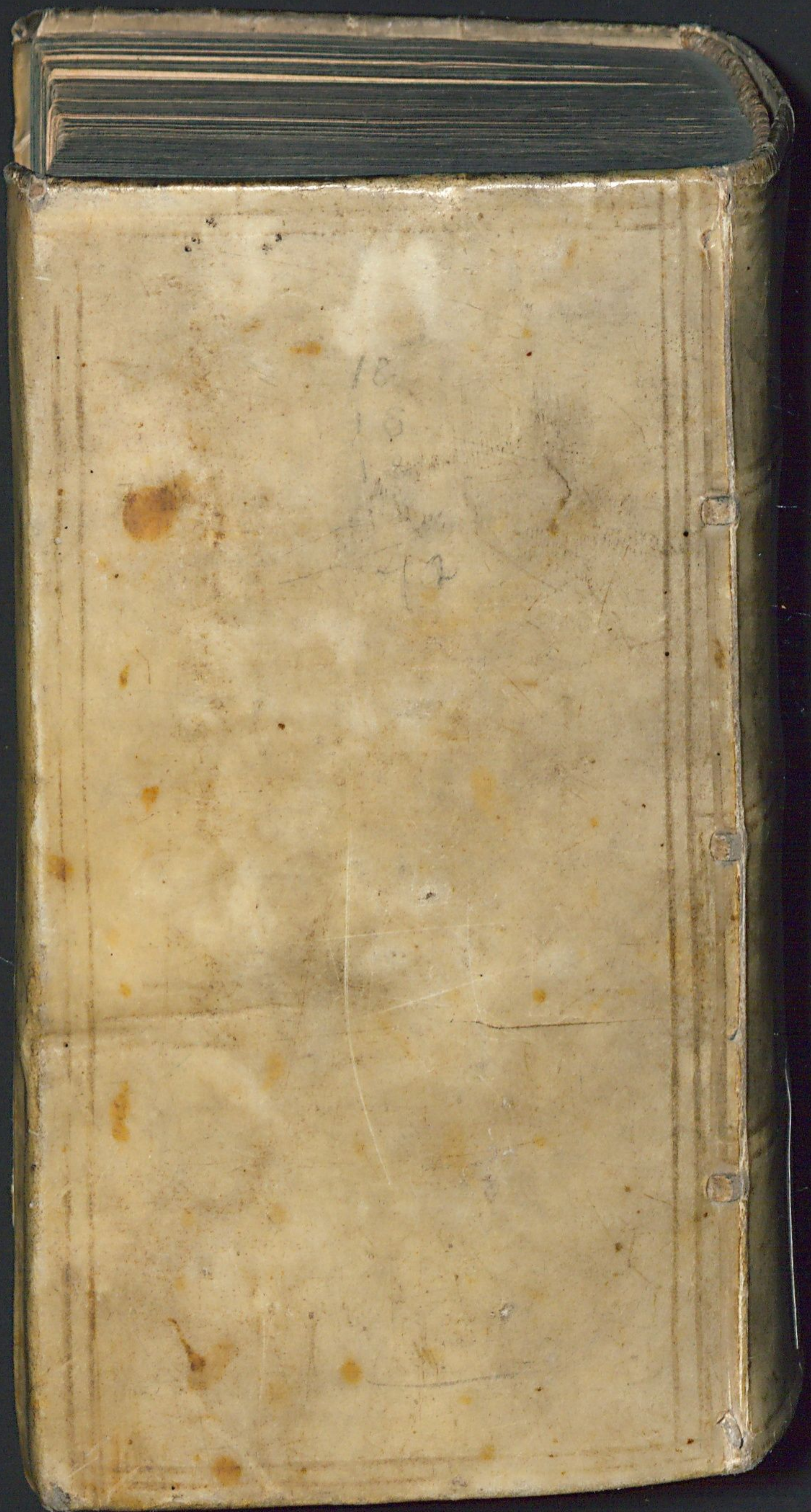

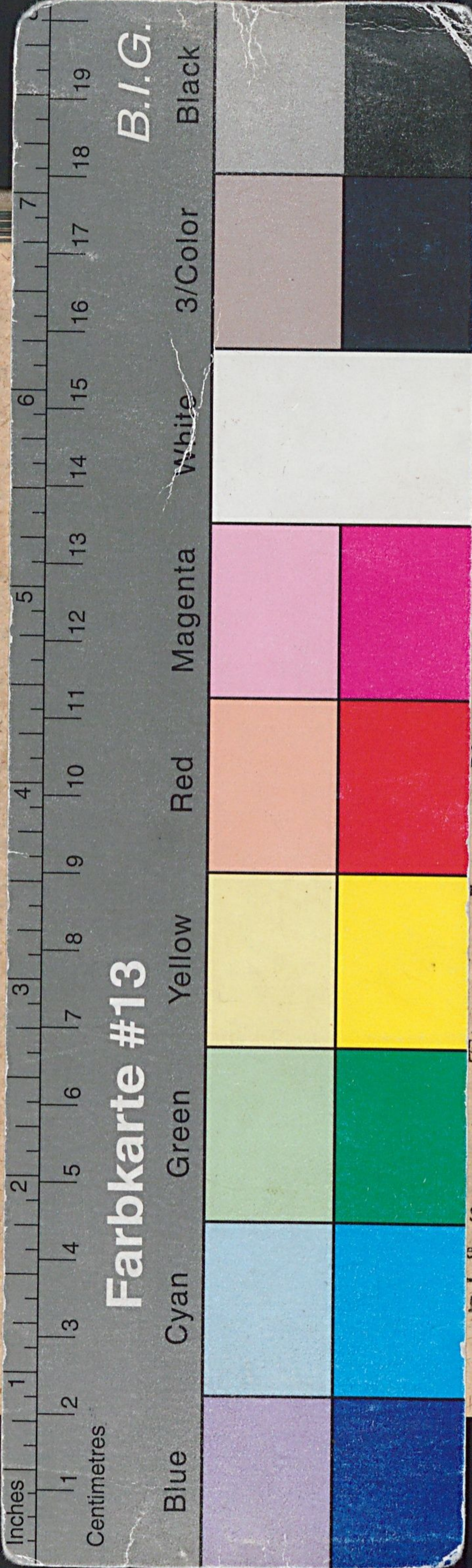
3

Sb.

7

Farbkarte #13

B.I.G.

I.
osophiæ Aristote-
licæ pars,

STAPHY- SICA

Ejusdem
-AUGUSTI VO-
GELII

jam primùm
manu scripto proprio
à

ino Hartungo,
phiæ & Medicinæ D.
Professore edita.

L I P S I Æ,
s Caspari Cloßmanni,
ebat Gregotius Ritzschs

M. D C. XXV.

2

